

Ra Marcos

Nuna ra Marcos, ja ua yø hya bi 'yo't'i ngue te bi 'yøtra Jesucristo.

Nuna ra Xuua bi 'yøtra nxixya bi xihyø ja'i ngue di nsä, da dö'mra Jesús bá ep'.

¹ Ja bi mæcua ra hoga 'da'yo hya, ngue mma hanja na ra Jesucristo rá Ts'unt'ua Oja. ² Nu'mø yø pa xa thogui, ra pøngahya Isaías bi ma hanja na ra hya ja ngue di nja m'mæfa. Bi 'yεmbyø ja'i: “Nuna Oja bi 'yεmbrá ts'unt'ua: Nuyá, ga et'ä ma m'menhni, di m'mæt'o p'ua gdi ma ngue di hoqui ha gui thogui, bi 'yεmbi. ³ Di m'mæp'ua ja ra dapo na ra m'menhni. Nu'ua yø ja'i di mpæti p'ua di m'mæi, da xifi te da 'yøt'e, da 'yεmbi: Dami nsähu ya, porque ya bá ep'ua ra Hmu, da 'yεmbyø ja'i”.

⁴ Ya mam'mæt'o nt'ot'i ya yø hya ya, pe ya bi nja'mø yø pa mi m'mæp'ua ja ra dapo ra Xuua. Nuna ra Xuua, bi xihra hya yø ja'i, 'nε bi xixyabi. Bi 'yεmbi:

—Dami hyεhmua p'ua ra nts'o gni 'yohua. Dami nxixyahua, n'namhma ngue di pun'na ni ts'oquihua Oja.

⁵ Xangu yø ja'i bi zøp'ua 'bæhra Xuua ngue øxra hya bi ma. Bi zøp'ua yø ja'i bá nεxpua ja ra hnini Jerusalén. Gä bi zøp'ua yø ja'i 'bæhyø hnini ja'a ra häi Judea. Nuyä yø ja'i bi ma ngue ja yø ts'oqui, guehya bi xixyabi ra Xuua p'ua ja ra dathe Jordán.

⁶ Nu rá he ra Xuua, gue'ua yø xingu ra cameyo ntøt'e ra ulu. Di ngæt'a n'na ra xifani. Nu'a te

si p'uya, yø mmäcja t'axi mi sa. 'Nëhra t'afi t'asa timp'u ja ra dapo mi si. ⁷ Bi 'yëmbyo ja'i:

—Ya mi ts'adyø pa da ep'u man'na ra n'yohu ya. Pe man'natho tate na ngue nugä. ¿Haru gue ga sücä tengü na? ⁸ A nugä, dá xixya'ahu connä dehe. Pe nuna ra n'yohu di xi'ahu, guehna da 'yøt'e ngue di ha'ahu ra ts'edi ra Espíritu Santo na.

Ra Xuua bi xixyabi ra Jesús.

⁹ Nu'u yø pa'u p'uya, nup'u ja ra hnini Nazaret ngue ra häi Galilea, ja bá nexpu ra Jesús ngue bi zøp'u 'buhra Xuua. Ra Xuua p'uya, bi xixyabi p'u ja ra dathe Jordán. ¹⁰ Mi nxixya p'uya, bi ma nenthe. Bi nu ra Jesús ngue bá xohra c'amahets'i. Bá ep'u ra Espíritu Santo, tengutho n'na ra paloma bi zøp'u ja rá ya ra Jesús. ¹¹ Bi t'ø p'uya ngue bá nya Oja maya, bi 'yëna:

—Gue'e ma Ts'ant'u, dadi ma'i. A nuyá, janjuaní ngue ja gampähä conná ngue'e —bi 'yëna.

Ra zithu bi hyonnbi ha di 'yøtra ts'oqui ra Jesús.

¹² 'Bexque'a ra ora'a p'uya, nuna ra Espíritu Santo bi zixpu ja ra dapo ra Jesús. ¹³ Nup'u 'buhyo zate, ja bá n'yop'u nyote ma pa ra Jesús. Mente gue'u yø pa'u p'uya, emmei bi hyonna zithu ha di japa Jesús ngue da mestho ra hya di manda Oja. Yø anxε Oja p'uya, gue'u bi mäxra Jesús.

Bi du'mi bi manna hya p'u Galilea ra Jesús.

¹⁴ Mi 'yëhra pa ngue bi n'ofädi ra Xuua. Nuna ra Jesús, bi mengui, i map'u ja ra häi Galilea. Nup'u ha thogui, xihyo ja'i ra hoga 'da'yo hya ngue ha di njap'u di zo rá 'ye Oja. ¹⁵ Ra Jesús bi 'yëmbyo ja'i:

—Ya da guehyø pa jap'uya da 'yu Oja ngue di manda ua ya. A nuyá, dami hyehm p'ra ra nts'o gni 'yoh. Dami 'yεc'εih ra hoga 'da'yo hya.

Bi zixi goho yø mahua rā Jesús, bi 'yøt'e ngue yø xādi.

¹⁶ Nup'ra ja ra nenzabi Galilea, bi thop'ra n'na pa ra Jesús. Ja bi dīmp'ra yoho yø mahua ngue di n'yoh. Nu'a n'na, ni hu ngue ra Simu. Nu'a man'na, ni hu ngue ra Andre. Nuya yonc'εi ya, mi entyø xit'a p'ra ja ra dehe ngue paha. ¹⁷ Mi nu ra Jesús, bi 'yεmbi:

—Ma ga mmähä n'yø. Ya hīngyø hua guí theui ya, sinoque ga xän'nai ha gdi theui yø ja'i ya —bi 'yεmbi.

¹⁸ 'Bexpi zop'ra yø xit'a ngue bi mähä rā Jesús. ¹⁹ Mi thohmits'ra nīnguer'ra p'uya, bi dīmp'ra mi yonc'εi di n'yoh, rā Jacobo 'nēhra Xuua. Guehya yø ts'ant'ra rā Zebedeo. Mi hup'ra ja yø barco ngue pøtyø xit'a. ²⁰ Mahømbi xihra Jesús ngue bi mähä. Nuya ts'its'i, bi mähä rā Jesús, bi zop'ra ja rā barco yø papá co 'nēhyø hmiqui.

Rā Jesús bi 'yøthe n'na rā n'yoh mi n'youi rā ts'onthi.

²¹ Gä 'dap'ra ni 'yo, bi zømp'ra ja rā hnini Capernaum. Mi zøhra pa ngue säya yø ja'i, bi map'ra ja rā nija rā Jesús ngue bi xänbā rā hya yø ja'i. ²² Mi 'yøhyø ja'i na rā hya xänbāte rā Jesús, gā di 'yøtho. Porque nu'mø xänbāte rā Jesús, εnā nts'at'abitho ngue ya manzaqui. Pε yø xänbāte ngue rā ley, hīngui njap'ra ga ya'ra.

²³ Mi 'bur'ra ja rā nija n'na rā n'yoh mi n'youi rā ts'onthi. Nts'edi i zohra Jesús, bi 'yεmbi:

24 —Ague Jesús grá mmengu Nazaret, ¿hanja ngue gadi nthint'ua dí 'bucähe? ¿Ua gní 'yehé gui juacje? Nügä dí padi te'o'i, go gue'e'a ra Maca Ja'i mi ja ngue dá penhua Oja.

25 Pe ra Jesús bi 'yembra ts'onthi:

—Xanhēn'i grá ts'onthi. Damī hyep'ua ra n'yohu guí n'youi.

26 Mi 'yøhra ts'onthi na ra hya sifi, nu'a ra n'yohu mi n'youi ra ts'onthi, asta ra pāni bi 'yēn'ahāi. Xøgue rá mafi. Bi hyep'ua ra ts'onthi mi n'youi ra n'yohu p'uya. 27 Nu'ua yø ja'i bi nu te bi nja, gä di 'yøtho. Di n'yēmbi n'na ngu n'na:

—Hinjām'mø ha xtá øhmua n'na ra hya tengu xännbate na ra n'yohu 'bucua. Di nequi ngue ja rá ts'edi, porque asta 'nēhyø ts'onthi ec'ei 'mø xifi ngue da hyep'ua ra ja'i n'youi.

28 N'na zihmantho bi n'yo ra hya gä ra häi Galilea, ngue di nxihyø ja'i te bi 'yøtra Jesús.

Ra Jesús bi 'yøthebi rá to ra Simu, nuna i Bedu.

29 Mi bømp'ua ja ra nija ra Jesús, bi mähä ra Jacobo 'nēhra Xuua co 'nē'ua mi'da yø xädi. I map'ua ja rá ngu ra Simu 'nēhra Andre. 30 Nu'a rá to ra Simu oxpua ja rá t'ots'i ngue hembra pa. Mi zønna Jesús, bi sifi ngue di hyēnni. 31 Bi yurbua ha 'bēnna dārquēhi ra Jesús, bi bēnnba rá 'yē ngue bi xots'i. 'Bexque'a bi zä ra pa mi hēmbi. Nuna ra xisu mi'ua p'uya, guehna bi hojpi te da zi yø ja'i na.

Ra Jesús bi 'yøthe xangu yø dārquēhi.

32 Ya xi yuhra hyadi, ya bi nxui. Mandøngu dyø ja'i bi map'ua 'buhra Jesús. Bi zixyø dārquēhi co 'nēhyø ja'i n'youi yø ts'onthi bi zispi ngue da 'yøthe.

33 Bi mpeti p'ua ja ra goxthi gätho yø ja'i 'bap'ua ja ra

hn̄ini. ³⁴ Ra Jesús bi 'yøthe yø ja'i mađi hyɛnni. 'Nɛ bi 'yøthe yø ja'i mi n'youi yø ts'onthi. Pɛ nu'ɥ yø ts'onthi h̄indi japi d̄i nya, porque yø ts'onthi i nne da ma te'o na ra Jesús.

Ra Jesús bi 'yonna hya p'ɥ ja ra häi Galilea.

³⁵ Mi hyaxp'ɥya, bi nangma xuditho ra Jesús. Tobe ra 'bexuitho 'mø mi bømp'ɥ ja ra hn̄ini, bi ma dapo ngue da mat'Oja. ³⁶ M'mefa p'ɥya, bi ma ra Simu co 'nɛ'ɥ mi'da yø xädi, ngue bi honi hap'ɥ b'ɥi.

³⁷ Mi dimp'ɥya, bi 'yɛmbi:

—Xandøngu yø ja'i søp'ɥ ja ra ngu ngue hon'a'i —bi 'yɛmbi.

³⁸ Pɛ ra Jesús bi 'yɛmbyø xädi:

—Ja ua mi'da yø hn̄ini ga mmähä ngue ga ma mamhm̄a ra hoga 'da'yo hya. Porque gue'a dá ɛcä'a ngue ga mman̄a hya.

³⁹ Bi n'yo ga ra häi Galilea ra Jesús, sømp'ɥ ja yø nija ngue mman̄a hoga 'da'yo hya. 'Nɛ øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi.

Ra Jesús bi 'yøthe n'na ra n'yohɥ mi 'ya rá do'yo.

⁴⁰ Man'na ra pa p'ɥya, nup'ɥ 'bähra Jesús, bi guat'a n'na ra n'yohɥ mi hɛmbr̄a ts'o'ya. Bi ndantyøhm̄u p'ɥ ha 'bäi, bi 'yɛmbi:

—Nu'mø gui nne gui 'yørc̄a ra mate gui 'yøtheguits'ɥ, nugä dí pađi ngue da zägui —bi 'yɛmbi.

⁴¹ Ra Jesús bi huɛcra n'yohɥ mi'ɥ, bi dots'i conná 'yɛ. Bi 'yɛmɥya:

—Ahá, dí nne ga øthe'i. Da zä'i ya —bi 'yɛmbi.

⁴² Høntho bi man̄a ra hya na, nuna ra dārquɛhi mi 'ya rá do'yo, 'bexpi zä ra n'ɥ mi hɛmbi. ⁴³ Hante

ngue dī n'yēhmi'a ra n'yohu, bi zēmba mazaqui, bi 'yēmbi:

⁴⁴ — Nuyá, 'yo to guí xifi te dá øt'a'i ya. 'Be nī ma ya, sømp'u 'bāhra mmäcja. Da nu ngue ya bi zä'i. Dami 'yøtra 'bøt'e tengutho bī manda ra Moisés ngue da 'yøtyø ja'i 'mø bi zä ra 'ya hēmbi. Janangue da badī gātho yø ja'i ngue ya bi zä'i.

⁴⁵ Mī ma ra n'yohu p'uya, to bi zä nī ja'i xifi ngue ya xi 'yøthe ra Jesús. Janangue bi n'yo dapo ra Jesús, ya hinga edi 'yup'u ja yø hnini, porque mathoguitho dī mpeti yø ja'i 'mø bi nu ra Jesús. Pē madague'a dī n'yanī, ndap'u bi zä nī 'yēhyø ja'i, pap'u bī 'bāhra Jesús ngue bī nnu.

2

Ra Jesús bi 'yøt'e ngue da fadi ngue ja rá ts'edi ngue di punnba yø ts'oqui yø ja'i.

¹ Man'na ra pa p'uya, bī mengra Jesús, i map'u ja ra hnini Capernaum. Mī bahyø ja'i ngue ya 'bap'u ja rá ngu ra Jesús. ² N'na zihmantho bī mpeti yø ja'i, asta hinni 'yenyø ja'i p'u ja ra goxthi. Nuna ra Jesús bi xännba yø ja'i rá hya Oja. ³ Mente ya ra Jesús, bi zø hmi'da yø ja'i. Nu'u goho nja'i bá du n'na nc'ei bá oxrá fidi ngue tudyø gua. ⁴ Bi ne xti catra dārquēhi p'u mbo ra ngu brá 'bāhra Jesús. Pē himbi zä xti cat'i, porque xandøngu yø ja'i 'bap'u. Janangue bi tets'a yannigu ra dārquēhi p'uya. Bi xots'a n'na xequi ra 'bet'e ha brá 'bāhra Jesús. Ja i cambu ra dārquēhi nī oxrá fidi. ⁵ Mī nu te øtyø ja'i ra Jesús, i padī ngue ec'ei yø ja'i ngue da zä da 'yøthe ra dārquēhi. Bi 'yēmbra dārquēhi p'uya:

—Ague ts'unt'ʌ'i, ya dá pun'na ni ts'oqui ya —bi y'emb̄i.

⁶ Nu'ʌ yø xännb̄ate ngue rā ley mi hup'ʌ, bi mbøcʉε 'mø mi 'yø'a rā hyā mman̄a Jesús. Bi 'yemp'ʌ ja yø n'yomf̄eni: ⁷ “Nūna rā n'yoh̄ʌ 'b̄ɛcua, thenmahyā Oja na co nu'a rā hyā i mma. Porque h̄injonda zā di pun̄ba yø ts'oqui yø ja'i, h̄inda h̄ont'a Oja sã ngue dā 'yøtra mpun̄bi”, εmp'ʌ ja yø n'yomf̄eni. ⁸ Pε rā Jesús 'be xi patho te mb̄emp'ʌ ja yø n'yomf̄eni ya yø xännb̄ate ngue rā ley. Bi 'yemb̄aya:

—¿Hanja ngue ngūna guí mb̄emh̄m̄? ⁹ Nugä dá xihra n'yoh̄ʌ 'b̄ɛcua, dí εmb̄i: “Ya dá pun'na ni ts'oqui ya”. Pε nuyá, h̄indi n̄equi xan̄ho ngue'mø bi mpun̄bi ogue h̄in'na. Pε nu'mø ga εmb̄i: “Dam̄i nangui, guí caxni f̄idi, guí mma”, ga εmb̄i, nu'mø ngue bi n'yo p'ʌya, ya guí pah̄m̄ xan̄ho ngue ja ma ts'edi. ¹⁰ A nuyá, dam̄i pah̄m̄ ya ngue rā N'yoh̄ʌ bí 'yε mah̄ets'i, ja rá ts'edi ua ja rā ximh̄ai ngue di pun̄ba yø ts'oqui yø ja'i.

Bi 'yembr̄a n'yoh̄ʌ xan'ʌ p'ʌya:

¹¹ —Nugä dí xi'i, dam̄i nangui, caxni f̄idi, ni ma ni ngu.

¹² Rā dārqūh̄i p'ʌya, bi nangui. Bi gaxrá f̄idi, bi ma rá ngu. Nu'ʌ gātho yø ja'i bi nu te bi nja, gā di 'yøtho. Yø ja'i p'ʌya, εsp̄abi Oja, i εna:

—H̄injam'mø xtá nuh̄ʌ'a te dá nuh̄ʌ bi nja ya.

Nūna rā Levī, bi 'yøt'e ngue rá xādi rā Jesús.

¹³ Man'na rā ora p'ʌya, rā Jesús mah̄omb̄i map'ʌ ja rā nenzabi. Pε mand̄ongu dyø ja'i bi mpeti p'ʌ ha 'b̄ei, pε gā bi xännb̄abi rā hyā. ¹⁴ Mī tho p'ʌya, bi zømp'ʌ ja rá oficina n'na rā n'yoh̄ʌ ni hu ngue rā

Leví. Guehna rá ts'unt'ɥ rá Alfeo, guehna jamba rá mɛnyu yø ja'í ja te pä. Mí nu rá n'yohɥ ná rá Jesús, bi 'yɛmbi:

—Ma ga mmɛ n'yø, ga øt'e ngue ma xädi'i —bi 'yɛmbi.

Nuna rá Leví bi zop'ɥ rá oficina, bi mɛ rá Jesús.

Nuya yø ja'í t'ɛmbi ja yø ts'oqui, 'dap'ɥ sihmɛui rá Jesús.

¹⁵ Man'na rá pa p'ɥya, nuna rá Jesús bi mɛ yø xädi p'ɥ ja rá ngu rá Leví ngue da nsihmɛui. Xangu yø nguthäi 'bɥp'ɥ, da gue hmi'da yø ja'í t'ɛmbi ngue ja yø ts'oqui, ga 'dap'ɥ sihmɛui rá Jesús. Porque xquet'a 'nɛhya nne da dɛnna hya mmanna Jesús.

¹⁶ Pɛ nu'ɥ 'da yø xännbate ngue rá ley, 'nɛ'da yø fariseo, mí nu te øtra Jesús ngue 'dap'ɥ sihmɛɥ yø ja'í nu'ɥ t'ɛmbi ngue ja yø ts'oqui. Nuya mbøcɥe p'ɥya, bi 'yɛmbya yø xädi rá Jesús:

—Nu ní xännbateɥ, hinguí ho ngue 'dap'ɥ sihmɛɥ yø nguthäi co 'nɛhyɥ mi'da yø ja'í ja xangu yø ts'oqui.

¹⁷ Mí 'yøde te sipyø xädi rá Jesús, bi 'yɛmp'ɥ di yahni p'ɥya:

—Nuya yø ja'í di hyɛnni, guehya ní 'yɛhra 'yøthe ya. Pɛ yø ja'í xanzaqui, hinga gue'ɥ ní 'yɛ'ɥ. A nugä, dá ɛɥ ngue gue'ɥ yø ja'í ja yø ts'oqui ga xifi da hyɛp'ɥ rá nts'o ga 'yo, hinga gue'ɥ yø ja'í ɛna ngue ya 'yo xanho dá ɛɥ ga nzofɔ.

Bi manna Jesús hanja ngue hinguí ɛtyø mmɥi yø xädi.

¹⁸ Man'na rá ora p'ɥya, bi ntini ngue nu'ɥ yø xädi rá Xuua 'nɛ'ɥ yø fariseo mí ɛtyø mmɥi. Janangue bi ma 'da yø ja'í p'ɥ 'bɥhra Jesús, bi 'yɛmbi:

—¿Hanja nī xādi ngue hīngui etyø mm̄ai? Conque yø xādi rā Xuua 'nēhyø fariseo etyø mm̄ai' —bi 'yēmbi.

19-20 Mī dahra Jesús, bi 'yēmbiyø ja'i yaui:

—Nu' ʘ ja'i ts'ofø ngue dā nu rā nthati, hīngui etyø mm̄ai mēnte 'dap' ʘ 'b̄hm̄ rā novio. Njarb̄utho mā xādigā ya, hīngui etyø mm̄ai ngue 'daua dī n'yo'be. Pē bā ɛp' ʘ rā pa ngue dā zigagui mā nsui'be. Nu'a rā pa'a p' ʘya, mfađi ngue dā zā dā 'yetyø mm̄ai ya mā xādi 'mø.

21 Nuna rā 'da'yo hyā dī xānb̄ate, n'nan'yo nā ngue rā nyogui xādi. Tengutho n'na rā 'da'yo ulu, hīnda zā di 'bøtra zε'ulu. Porque rā 'da'yo ulu dī ngants'i, ya man'na dī nts'onna zε'ulu. 22 Tengutho rā 'da'yo vino hīngui sā dā sirb̄ ja rā zεxfani ngue dā zēdi. Porque rā 'da'yo vino dā xetra zεxfani 'mø dā sit'i, ja dī m'mεp' ʘ p' ʘya. Janangue rā 'da'yo vino, rā 'da'yo xifani dā sit'i.

Ja rá ts'edi rā Jesús ngue nu te dā zānni dī nja'mø rā pa ngue rā ts'āya, gue'a dī nja'a.

23 Man'na rā pa ngue sāya yø ja'i p' ʘya, nuna rā Jesús co 'nēhyø xādi bi tocabi bi thop' ʘ ja yø nuatrigo. Nuya yø xādi p' ʘya, bi daxtyø trigo bi za.

24 Pē nuya yø fariseo bi 'yēmbra Jesús:

—¿Hanja nī xādi ngue dī mpefi? Conque mm̄amp' ʘ ja rā ley ngue nu'mø rā pa ngue rā ts'āya, hīngui sā ngue to dī mpefi —bi 'yēmbi.

25 Mī dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Xi'mø mī z̄hra thūhū n'na ndi rā David, co 'nē' ʘ mī n'youi, ¿ua hīnjam'mø gadi xāhm̄ p' ʘ ha nt'ot'i'a te bi 'yøt'e? 26 Conque nup' ʘ ja rá ngu Oja mī 'b̄hra mm̄äc̄ja Abiatar, nuna māđi mānda yø

mm̄imm̄äc̄j̄aui. Ja bi ȳar̄b̄u r̄a David ngue bi zi ȳo th̄uh̄m̄ε xi t'usp̄abi Oj̄a ngue d̄a n̄u. Bi zi r̄a David co 'n̄ε'̄u m̄i n'yoi. Conque n̄u'̄u ȳo th̄uh̄m̄ε'̄u, h̄ind̄i un̄n̄a nt'εd̄i r̄a ley ngue to bi z̄ä d̄a zi, h̄inda h̄ondȳo mm̄äc̄j̄a ȳo ts'i'̄u ȳo th̄uh̄m̄ε t'usp̄abi Oj̄a. ²⁷ A nuyá, n̄u'a te bi 'ȳōtya mā x̄ädigä, ūangūi Oj̄a bá s̄änni bá nja r̄a pa ngue r̄a ts'äya para ngue di d̄inn̄a n̄ho ȳo j̄a'̄i. H̄ingue masque bi z̄än'Oj̄a r̄a pa ngue r̄a ts'äya ngue di m'm̄um̄man'̄u ȳo j̄a'̄i. ²⁸ Jan̄angue r̄a N'yoh̄u bí 'ȳε māh̄ets'i, ja rá ts'edi ngue n̄u'a go d̄a z̄änni, gue'a di nja'm̄o r̄a pa ngue r̄a ts'äya'a.

3

Ra Jesús bi 'ȳothe n'na r̄a n'yoh̄u xi 'yotr̄á 'ȳε.

¹ Man'na r̄a pa p'̄aya, māh̄ombi map'̄u ja r̄a n̄ija r̄a Jesús. Nup'̄u ja r̄a n̄ija, m̄i 'b̄ap'̄u n'na r̄a n'yoh̄u xi 'yotr̄á 'ȳε. ² Ȳo fariseo p'̄aya, t̄oj̄tho te øtr̄a Jesús. I nne d̄a n̄u 'm̄o ngue di n'øthe 'm̄o r̄a pa ngue r̄a ts'äya, para ngue d̄a z̄äp'̄u di ȳapi, d̄a 'ȳεmbi ngue h̄ingūi sup̄ra ley. ³ P̄ε r̄a Jesús bi 'ȳεm̄br̄a n'yoh̄u xi 'yotr̄á 'ȳε:

—Bá nangūi n'ȳo, ḡa 'b̄äcua m̄äde —bi 'ȳεmbi.

⁴ Ya njuantho bi zohȳo fariseo p'̄aya, bi 'ȳεmbi:

—¿Te 'b̄e'a mā hȳa mm̄amp'̄u ja r̄a ley ja ngue ḡa øth̄u 'm̄o r̄a pa ngue r̄a ts'äya? ¿Ḡa øth̄u r̄a n̄ho, ogue r̄a n'̄u? ¿D̄a t'øthe r̄a j̄a'̄i 'm̄o x̄an'̄u, ogue di njapi d̄a d̄u?

N̄u'̄u ts'o p'̄aya, h̄inte ḡa nd̄atho. ⁵ Ra Jesús bi hȳεt̄i ḡätho ȳo j̄a'̄i 'b̄ap'̄u, p̄ε di n̄εqui ngue mb̄ōc̄ue. P̄ε t̄u rá mm̄ai ngue m̄and̄o nn̄ax̄itho ȳo mm̄ai ȳo j̄a'̄i. Bi 'ȳεm̄br̄a n'yoh̄u m̄i'̄u p'̄aya:

—D̄am̄i majn̄i 'ȳε ya —bi 'ȳεmbi.

Rā n'yoh_u p'uya b_i macrá 'yε, pε 'bexpi zä rá 'yε m_i'u. ⁶ M_i zä m_i n_u yø fariseo ngue b_i n'øthe rā Jesús, b_i ma p'uya. Bi 'yøtra junta. 'Dap'u b_i mpεtih_u yø ja'j rā Herodes, bi zänni ha di japi da hyo rā Jesús.

Rā Jesús mahømbi 'yøthe xangu yø därkehi.

⁷⁻⁸ Rā Jesús b_i mε yø xädi, j_i map'u ja rā nenzabi Galilea. Pε xandøngu yø ja'j bi denni, porque øhyø ja'j ngue øtyø milagro rā Jesús. N_uya yø ja'j ya, yø mmεngu 'da p'u ja rā häi Galilea, yø mmεngu 'da p'u ja rā hnini Jerusalén, yø mmεngu 'da p'u ja rā häi Judea, yø mmεngu 'da p'u ja rā häi Idumea, yø mmεngu 'da p'u man'na nguadi rā dathe Jordán, xangu m_i'da yø hnini ja'u yø häi ha ja rā hnini Tiro 'nεhra hnini Sidón, gä ja bi 'yεp'u yø ja'j. ⁹⁻¹⁰ Xangu yø därkehi bi zøp'u m_i 'bähra Jesús. Gä bi 'yøthe, astä di ntøtyø ja'j ngue nne da zømp'u 'bähra Jesús. Porque høntho da därpa rá he rā Jesús, 'bexi sä ha hεmbyø ja'j. Janangue bi xihyø xädi rā Jesús ngue di nsä n'na rā barco, ja da yurb_u. Porque hinga mbεnnb_u ngue ni mantho di mpεti m_i'da yø ja'j. ¹¹ Xquet'a 'bap'u 'da yø ja'j ngue n'youi yø ts'onthi. N_u'mø bi guarb_u 'bähra Jesús, rā ts'onthi di japra ja'j ngue ndantyøhm_u. 'Nε di japi ngue nts'edi ga ya rā ja'j, i εna:

—Gue'e rá Ts'unt'u'i Oja —i embi.

¹² Pε rā Jesús janjuan_i ngue di hejpi ngue hinda ma te'o.

Rā Jesús bi 'yεxi 'dεma yoho yø xädi.

¹³ M'mεfa p'uya, b_i map'u b_i ja n'na rā nyuni rā Jesús. Bi zonhni hang_u b_i neprá mmæi da zofø ngue b_i map'u 'bæi. ¹⁴ Ja bi zijp_u 'dε'ma yonc'ei yø

xādi, bi 'yɛts'i ngue 'dap'ɥ dī n'youi. Guehya da mɛnhni dī map'ɥ ja yø hnini ngue da xihyø ja'i rá hya Oja. ¹⁵ Bi unna ts'ɛdi ngue da zā da 'yøthe yø dārquɛhi, 'nɛ da 'yøthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi. ¹⁶ Ja ua yø thuhū ya 'dɛ'ma yonc'ɛi bi thanhni: rā Simū nūna i nhuta m'mɛfa ngue i Bɛdu, ¹⁷ rā Jacobo, 'nɛhra Xuua guehya yø ts'ant'ɥ rā Zebedeo ya, 'nɛ guehya i huṭra Jesús ngue rā Boanerges porque nūna rā hya nā, i nne da mā ngue ya manzaqui, ɛntho rā ngāni 'mø ya, ¹⁸ rā Andre, rā Lipe, rā Bartolomé, rā Mateo, rā Toma, rā Jacobo nūna rá ts'ant'ɥ rā Alfeo, rā Tadeo, 'nɛhna man'na rā Simū yø n'yohɥ yø ja'i n'youi rā partido ngue rā cananista, ¹⁹ rā Judas Iscariote nūna bi dā rā Jesús.

Nu'ɥ yø mɛni rā Jesús bi ma ngue da sippɥ ha 'bɥhyø ja'i.

Nūna rā Jesús, mī juadi bi 'yɛxyø n'yohɥ ja ngue da mɛp'ɥ dī ma, i ma rá ngu p'ɥya, 'dap'ɥ ni 'yo. ²⁰ Mī zønná ngu p'ɥya, mahømbi mpeti xandøngu yø ja'i, astā xinga mbongui rā ora da ziui rā hmɛ yø xādi rā Jesús. ²¹ Mī 'yøhyø mɛni'a te øtra Jesús, bi ma p'ɥya ngue xtabá nzippɥ ha 'bɥhyø ja'i. I ɛna:

—Hantho sɥhrá nloco'a —ɛnyø mɛni.

Nu'ɥ yø xännbate ngue rā ley ɛmbi ngue rā zithu fäts'i te øtra Jesús.

²² Nu'a gā mmanyø ja'i te øtra Jesús, nu'ɥ yø xännbate ngue rā ley xpí 'yɛ'a Jerusalén, bi 'yɛn'ɥ p'ɥya:

—Nūna rā n'yohɥ nā, rā zithu n'youi nā. Porque nū'a rā zithu rá hmū yø ts'onthi, gue'a di haṭra ts'ɛdi'a ngue sä øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi.

²³ Janangue nu'mø mī dahra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Guí pahm_u ngue nu'_u yø ts'onthi n'youi yø ja'i, gue'_u yø mɛfi rā zithu'_u. Pɛ hinda ne rā zithu di hejpaɛ yø mɛfi. ²⁴ Xip'_u ha di manda n'na rā dast'abi, nu'mø di ndunhyø ja'i, hinjam'mø da zā da zehyø hya. ²⁵ Xip'_u ja n'na rā ngu ya, nu'mø di nsuɛ yø ja'i 'bap'_u, da 'yɛhra pa di n'uɛni. ²⁶ Njarb_utho nā rā hya dí xi'ah_u ya. Xi'mø ngue di hejpaɛ yø mɛfi rā zithu, ya rá 'bɛfise di ts'onj. ²⁷ Xi n'na rā n'yoh_u xanzaqui, 'b_u'ambo rá ngu, hinda zā to da yat'ambo rá ngu ngue da juppi te pɛts'i. Nu'mø da thutra mmɛnnigu, gue'mø da zā to da yat'ambo 'mø. Di njadā p'uya, dí tut'ā rā zithu di manda yø ts'onthi, janangue sā dí øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi. ²⁸ A nuyá, dami pahm_u ngue majuanī nā rā hya ja ua, ngue nu'a te gāma ts'oqui øtyø ja'i, da gue'a te gāma hya man'_u ga ya yø ja'i, da zā di mpunnbi. ²⁹ Pɛ nu rā ja'i da nømman'_u rā Espiritu Santo, ya hinda punnba Oja.

³⁰ Nguna rā nya bi manna Jesús, porque embyø ja'i ngue rā zithu fäts'i te øtra Jesús.

Bi manna Jesús ndana gue'a da bõningue da 'yøt'e tengutho 'mø drá mɛni.

³¹ Nu'a rā ora'a p'uya, nuna rā Jesús bi zøhrá mamá 'nɛhyø n'yoh_u 'bäp'_u thi. Bi manda bá ts'o rā Jesús ngue di nyauī. ³² Xangu yø ja'i di mäspru 'b_uhra Jesús. Bi t'emb_uya:

—Ni mamá 'nɛ ni n'yoh_u 'bācua thi, i nzo'i ngue gui nyauī 'nā —bi t'emb_u.

³³ Mi dahra Jesús, bi 'yɛntho:

—Ma ga xi'ah_u ndana mā mamá, ndana mā n'yoh_u —bi 'yɛnā.

³⁴ Bi hyɛtyø ja'i di mäspru 'b_ui, bi 'yɛmb_uya:

—'Bucua ya yø ja'i di nnøpe ngue ma mamá, di nnøpe ngue ma n'yohu. ³⁵ Porque nuya yø ja'i di ho da 'yørpa_{bi} rá páhä Oja, guehya entho ma mamá ya, ogue ma n'yohu ya, ogue ma nju.

4

Ra Jesús i hyejpa ra hya n'na ra momhudä.

¹ Man'na ndi p'uya, nup'u ja ra nenzabi Galilea, bi xänbä ra hya yø ja'i ra Jesús. Pe mandøngu dyø ja'i bi mpeti p'u ha 'bui. Janangue bi yurbu ja n'na ra barco ja bá mip'u. Bi zoquits'u ra nenzabi, i ma mbo ra dehe. Gätho yø ja'i 'bu'a nenzabi. ² Xangu yø hya bi xänbä yø ja'i, honi te gui hyejpa yø hya xifi. Nguna n'na ra hya bi hyequi, bi 'yembyø ja'i:

³ —Dami 'yørpahu ra güenda xandønho ya yø hya ga xi'ahu ya. N'na ra n'yohu bi ma da ponna trigo. ⁴ Nup'u bi thogui ngue ponyø hudä, bi zop'u ja ra 'yu 'da yø hudä. Bi map'u yø ts'int's'u ngue bi za yø hudä. ⁵ Mi'da yø hudä bi moni, bi zop'u hingu_i pidi ra häi ngue o ra do. Guehya yø hudä n'nahmantho bi bøts'e ngue hingu_i pidi ra häi p'u bi zo. ⁶ Hinga ya mbo pa yø 'yu. Nu'mø bá pøxra hyadi, bi 'yuhyø hudä ya xi bøts'e. ⁷ Mi'da yø hudä bi zop'u ja yø 'uini. Mi nte yø 'uini p'uya, bi ts'onnyø hudä ngue bi hyøt'ambo. Ya himbi nja yø hudä. ⁸ Mi'da yø hudä bi zop'u ja ra hoga häi. Nu'mø mi bøts'e, mazihotho gui nequi. Mi nja p'uya, 'däte ma'det'a bi bøni ngue n'na mhudä. Mi'da p'uya, hyate bi bøni ngue n'na mhudä. Mi'da p'uya, n'na ciento bi bøni. ⁹ A nuyá, di nja ni gu ngue gui 'yøhmä na ra hya dí mmangä ya —bi 'yenna Jesús.

Ra Jesús bi ma hanja ngue honi te gui hyejpa ra hya xihyø ja'i.

¹⁰ Ya 'yo pa gätho yø ja'i p'uya. Nu'u 'de'ma yoho yø xädi ra Jesús bi guarb_u 'bäi, da guehyø ja'i nu'u tobe 'burp_u bi guat'i. Bi 'yänmbaya te ga mbønya yø hya xi hyequi. ¹¹ Ra Jesús bi 'y_εmbi:

—N_uya yø hya hingu_i fadi ha di manda Oja yø ja'i, i nne Oja ngue da dinni mmaih_u hanja ya yø hya ya. P_ε nu'u mi'da yø ja'i, guehya di honi te dadi hyejpa yø hya di xifi. ¹² Nu te ga nnu ya yø ja'i ya, εntho 'mø hinte bi nu. N_uya yø hya øde di mmangä, εntho 'mø hin tema hya bi 'yøde. Gue'a di siguetho ra nts'o ga 'yo'a. Oja p'uya, ya h_indi punnba yø ts'oqui yø ja'i.

Ra Jesús bi ma te ni bønya yø hya bi hyejpa ra momhmudä.

¹³ Ra Jesús bi 'y_εmbyø ja'i yaui:

—Xquet'a 'n_ε'ah_u hingu_i pahm_u te ni bønya yø hya dadi hycä 'mø. ¿P_ε hague gdä japi da dinni mmaih_u te ni bønya yø hya ga hycä mahøn'a 'mø?

¹⁴ Nuna ra momhmudä di mmangä, guehna ra ja'i pap'u 'b_uhyø ja'i ngue bi mmambrä hya Oja na.

¹⁵ N_uya yø ja'i ngue hontho bi 'yøhra hya, guehya gui nhyejpi ngue ra nen'yü p'u bi zo yø hmudä ya. Hontho juadi bi 'yøhra hya, bi map'u ra zithu, bi japi bi pumbeni ra hya xi 'yøde. ¹⁶ Mi'da yø ja'i, gui nhyejpa ra häi hingu_i pidi ngue mi o ra do p'u bi zo yø hmudä. Mi zä mi 'yøhra hya yø ja'i, janjuani di johya ngue bi nu manho. ¹⁷ Guehya yø ja'i himbi bent'i xanho ra hya ya. Zits'utho honi ha di hycp'u ra hya. Nu'mø bi ts'ui ngue ra hya εc'ei, 'bexi cohyø mm_ui. ¹⁸ Mi'da yø ja'i p'uya, gui nhyejpabi ra häi

ngue ja yø 'uini p'ɥ bi zo yø hmudä. Guehya yø ja'i bi 'yøde hanja ra hya ya. ¹⁹ Pɛ nu'a te yø befi i ja n'na pa ngu n'na pa, høndyø 'befi ni ma yø mmɥi yø ja'i. Di ja ndummɥi honi ha di mmɛmmɛti. Hinga ngut'a te gä sänni da 'yøt'e. Ya hin temä ntho bi 'yørpabi na ra hya bi 'yøde. ²⁰ Pɛ mi'da yø ja'i gui nhyejpa ra hoga häi p'ɥ bi zo yø hmudä. Nu'mø mi 'yøhra hoga 'da'yo hya, bi nu manho. Bi 'yørpabi ra nho na ra hya bi 'yøde. Pɛ 'bɥ i'da yø ja'i ngue mathoguitho bi 'yørpabi ra nho ra hya bi 'yøde.

Ra Jesús bi hyejpa ra hya n'na ra nyot'i.

²¹ Mahømbi 'yɛmbyø ja'i ra Jesús:

—Xi'mø gue ha ra nyot'i n'na ra ja'i, nu'a ra nyot'i ha, hinda gombɥ ja ra huada. 'Nɛ hinda hyøt'a 'bit'ots'i. Sinoque da hyøxpɥ ja ra nthøxanyot'i n'namhma di yot'i xanho mbo ra ngu.

²² Njarbætho ya yø hya hinguï fadi hanja ya. Zi yohotho yø ja'i tinyø mmɥi hanja ra hya. Pɛ da 'yøhra pa gue gætho yø ja'i da badi hanja ra hya. ²³ Di nja ni gu gue gui 'yøhmɥ ya yø hya di mmangä.

²⁴ Mahømbi 'yɛmbyø ja'i ra Jesús:

—Dami 'yɛt'ammɥihɥ teni bønya yø hya di mmangä. Nu'mø gui 'yørpahɥ masu ya yø hya ya, da dini mmɥihɥ xanho hanja ra hya. ²⁵ A nu ra ja'i da dini xanho ra mmɥi hanja ra hya, da mæx Oja gue man'na di bahra hya. Pɛ nu ra ja'i hinguï nne da 'yørpabi masu ra hya di mma, nu'a zits'ɥ ra hya padi, da thanbi.

Ra Jesús bi hyejpa ra hya n'na ra hmudä 'mø bi thuhu.

²⁶ Ra Jesús bi 'yɛna:

—Nuya yø ja'i dī m̄anda Oja, guī nhyɛjpi tengutho 'mø bi thū'a n'na rā hmudā. ²⁷ Nu rā ja'i bi duhra hmudā, di sigue dī mpetho m̄ente 'danyø pa brá o häi rā hmudā, sär'mø da bogui, da bøxp̄aya. Pɛ nuna rā ja'i bi duhra hmudā, hingui padī hanja ngue bá te rā hmudā. ²⁸ Porque rā häi øt'e ngue da bohra hmudā, da bøts'e, dī ndaxi, da 'yot'i. ²⁹ Nu'mø bi 'yot'i, da soqui.

Rā Jesús bi hyejpa rā hya n'na mhmudā rā mostasa.

³⁰ Mähømbi 'yɛmbyø ja'i rā Jesús:

—Mähønga hyɛcā m̄an'na rā hya ya. Ma ga xän'nah̄u ha dī njap'ua dī nxandyø ja'i da zo rá 'yɛ Oja ya. ³¹ Nup'ua rá m̄adi, tengutho n'na zihmudā rā mostasa, ngue m̄an'na zitch̄u ngue gätho m̄i'da yø hmudā ja ua ja rā ximhäi. ³² Pɛ nu'mø bī ma nthuh̄u nā rā hmudā nā, m̄an'na tate rā dat'o ngue gätho m̄i'da yø c'anī i ja. Nup'ua ja yø 'yɛt'o, ja ørbu yø 'bafi yø ts'int̄s'ua.

³³ Xangu yø hya bi hyɛcra Jesús. I honnbī ndana rā hya da dīnī xanho p'ua ja yø mm̄ui yø ja'i, gue'a xännbabi'a. ³⁴ Nu'mø yas̄ui yø xädi p'uya, i xifi te ga mbønyø hya dī hyɛqui. Pɛ nu'mø gue'ua m̄i'da yø ja'i xännbabi rā hya, guehya honī te gui hyejpa yø hya xännbabi ya.

Rā Jesús bi säyabi rā ndahi conyø funthe.

³⁵ Mī dähra nde'a rā pa'a, bi 'yɛmbyø xädi rā Jesús:

—A nuyá, ma ga 'dasu rā zabi gdá mähä m̄an'na nguadi.

³⁶ Nu'ua yø xädi rā Jesús, mī juadi bi 'yɛhyø ja'i, bi yurbu ja rā barco mī o rā Jesús, bī ma. Bī mähä

mí'da yø barco mī jap'ʉ. ³⁷ Nup'ʉ ja rá zabi, bī nanga n'na rá ndate ndahi. Nu'ʉ yø fʉnthe nanguí, so mbo rá barco. Janangue ya nne dá thuntra barco ngue'a gá nhyʉ. ³⁸ Pɛ rá Jesús mambi oxpu ja n'na rá nhudi jap'ʉ ja rá xʉtha rá barco ngue aha. Nu'ʉ yø xádi p'ʉya, bá ʉp'ʉ bi aha, bi 'yɛmbi:

—Ague grá xännbate, ya gá tuhʉ. Nu'a'í p'ʉya, guí aho —bi 'yɛmbi.

³⁹ Mī nangra Jesús, bi hejpabi rá ndahi 'nɛhyø fʉnthe. Bi xifi ngue dī nsäya. 'Bexque'a rá ora'a p'ʉya, gá bī nsäya. ⁴⁰ Pɛ rá Jesús bi 'yɛmbyø xádi:

—¿Hanja ngue guí sʉhʉ? ¿Ua hinguí ɛc'ɛi ngue gá fäxahʉ? —bi 'yɛmbi.

⁴¹ Mī nu yø xádi rá Jesús ngue te bi 'yøt'e, bī ntinnbʉtho yø ts'u mī ja. Dī n'yɛmbi n'na ngu n'na p'ʉya:

—¿Te'o nī n'yohʉ ná n'yø? Asta rá ndahi 'nɛhra dehe ɛc'ɛi 'mø bi zofo —dī n'yɛmbi.

5

Rá Jesús bi 'yøthe n'na rá n'yohʉ mī n'youi yø ts'onthi.

¹ Mī zøm man'na nguadi rá zabi, ja rá häi nī hu ngue Gadara. ²⁻³ Hontho bi bømp'ʉ ja rá barco rá Jesús, ya xpʉ ɛp'ʉ n'na rá n'yohʉ mī n'youi rá ts'onthi. Nunā rá n'yohʉ ná, mī nnøpa ngu p'ʉ ja yø n'o yø ánima. Madague'a nthat'í conyø cadena, pɛ xejtho. Janangue ya hīnjonguí sä dá zammī. ⁴ Xangu yø nnidī ngue nthat'í yø 'yɛ 'nɛhyø gua conyø cadena. Pɛ xejtho, hīnguí hāt'í dá zammī. ⁵ Rá pa rá xuí 'yo dapo, bi 'yop'ʉ ha o yø ánima, í mafi hapʉ nī ma. 'Nɛ xá nguahyø nsä'mī rá do'yo

ngue dī nte yø do. ⁶ Yap'utho mambá εhε, pε mī hyandra Jesús. Bi ntihi i ndantyøhmū p'ua 'bái. ⁷ Ra ndøts'edi i zofo, bi 'yεmbi:

—Ague Jesús, rá Ts'ant'ua'i Oja nuna jase rá ts'edi, ¿hanja ngue gadi nthint'ua dí 'bái? Nguet'Oja'i, 'yo gadi ungui.

⁸ Nguna ra hya bi manna n'yohua, porque ya xi xihra ts'onthi ra Jesús ngue da hyep'ua ra n'yohua n'youi. ⁹ Ra Jesús bi 'yεmbi:

—¿Teni hu'i?

Ra n'yohua p'uya bi 'yεna:

—Nná hugä ngue yø mmundotho gähe, porque xangugähe —bi 'yεmbi.

¹⁰ Nu'ua yø ts'onthi p'uya, bi xihra Jesús ngue nup'ua mī 'bái, hinga yap'utho da menhni. ¹¹ Ja mī 'yorbatho n'na 'bái yø ts'adi, ma'yoni p'ua bí ja ra nguaní. ¹² Nu'ua yø ts'onthi p'uya, bi 'yεmbra Jesús:

—Damí 'dacje ra nt'edi ga cat'ähe p'ua ja yø mmái yø ts'adi bí 'yo na —bi 'yεmbi.

¹³ Ra Jesús bi unna nt'edi yø ts'onthi ngue ja i map'ua. Janangue bi hyep'ua ra n'yohua mī n'youi, bi ma, i ncarbua ja yø mmái yø ts'adi p'uya. Nu'ua yø ts'adi mī jua'i yo mahuahí. Bi ga ra 'dihí yø ts'adi p'uya, bi nhyorbua ja ra zabi. Gä ja bi jarbua ra dehe.

¹⁴ Nu'ua mī fähyø ts'adi p'uya, bi nsu 'mø mī nu te bi nja. N'na 'dihitho bi map'ua bí ja ra hnini ngue bá ma te bi nja. Da gue'ua yø ja'i 'da'a n'nanni bí 'bái, gä bá xifi. Mī 'yøhyø ja'i'a te bi nja, mandøngu dyø ja'i bá εhε da nu. ¹⁵ Mī zønyø ja'i p'ua 'bähra Jesús, 'dap'ua 'bähmí'a ra n'yohua mī n'youi yø ts'onthi. Ya hinte di ja, ya he ra ulu, ya xi dits'i. Pε bi zu yø ja'i'a te xi nja. ¹⁶ Nuya yø ja'i xi nuse'a te xi thohra n'yohua mī

n'youi yø ts'onthi, 'nɛ'a te xi thohyø ts'udi, gä xihyø ja'i nuya ja søhø. ¹⁷ Yø ja'i p'uya, bi xihra Jesús ngue da ma.

¹⁸ Janangue mahømbi yarbua ja ra barco ra Jesús ngue da ma. Nu'a ra n'yohua mi n'youi yø ts'onthi, bi xihra Jesús ngue xta mmep'ua ni ma. ¹⁹ Pe himbi nepra Jesús, sinoque bi 'yɛmbi:

—Man'na xanho ni ma ni ngu. Damj xihni menj te dá øt'a'i. Xihni amigo. Damj xifi ha bi nja ngue bi huɛc'a'i Oja bi 'yøthe'i —bi 'yɛmbi.

²⁰ Bi ma ra n'yohua p'uya, bi n'yo gätho p'ua ja yø hniñi Decápolis, xifi gätho yø ja'i te xi 'yørpabi ra Jesús. Nu to gä bi 'yøde te xi 'yøtra Jesús, gä di 'yøtho.

Ra Jairo bi zixra Jesús ngue da øthebi rá t'ixu.

²¹ Mi zømman'na nguadi ra zabi ra Jesús, xandøngu yø ja'i hømbi mpeti. ²² Bi zø'a n'na ra n'yohua 'bət'o ngue di manda p'ua ja ra nija p'uya, ni hu ngue ra Jairo. Bi ndantyoħmu p'ua 'bähra Jesús. ²³ Janjuani ngue äpra mate, bi 'yɛmbi:

—Nugä nná ɛhɛ ga xi'i ngue ma t'ixu dí si, ya pa man'ua, ya ja ngue da du. Xi'mø gui 'yørca ra mate ga mmɛ, gui japni 'yɛ p'ua ja rá do'yo, janangue da zä ra n'ua hɛmbi.

²⁴ Nuna ra Jesús bi mɛ na ra n'yohua bi zits'i. Xangu mi'da yø ja'i bi denni asta di ntørbua ja ra 'yu.

²⁵ Nu'ua yø ja'i ni denna Jesús, n'youi p'ua n'na ra xisu ngue ya n'ne'ma yonjɛya mi hɛmbra m'mäcji.

²⁶ Nuna ra xisu mađi hyenni, xandøngu rá menyu xi uni ngue honyø 'yøthe da 'yøthe. Ya xi uni gätho'a te mi pets'i, porque nne ngue da zä te hɛmbi. Pe hin'i zä'a ngue mađi n'yøthe. Sinoque man'na manj ma man'ua. ²⁷⁻²⁸ Mi zä mi 'yøhna ra xisu

ngue øtyø milagro rā Jesús, bi 'yēnna xisu p'uya: “Nu'mø ga thärpabi rá he rā Jesús, da zägui”, bi 'yēna. Janāngue bi nthinnb_u ha mma yø ja'i p'uya, asta gue'mø mi guatra Jesús ngue bi därpa rá he. ²⁹ Ngu'i därpa rá he p'uya, 'bexpi nsäya rā ji, bi zä rā n'ü mi hēmbra xisu. ³⁰ Mi bahra Jesús ngue bi zä n'na nc'ēi conná ts'edi, bi m'mä p'uya ngue hētyø ja'i. Bi 'yēmbi:

—¿Te'o bi dārcaguī mā he? —bi 'yēmbiyø ja'i.

³¹ Bi 'yēm'mø mi dahyø xädi rā Jesús:

—Guí änni to bi dät'a ni he. Conque guí nnu ngue xandøngu yø ja'i di ntøt'ua nná mähä —bi 'yēmbi.

³² Pē rā Jesús bi sigue di za di hēti yø ja'i, ngue nne da badi te'o bi dädi. ³³ Nu'a rā xisu p'uya, ya padī te xi 'yøt'e, mmap'ü p'uya ni huaqui ngue su. Bi ndantyøhmü p'ü 'bähra Jesús. Bi xi'a njuani ngue xi därpabi rá he. ³⁴ Nuna rā Jesús bi 'yēmbi:

—Aque t'ixu, ya bi zä'i ngue gá 'yēc'ēi ngue di zä'i comma ts'edigä. Ni ma ya, da hyü ni mmüi ngue bi zä'i —bi 'yēmbi.

³⁵ Nuna rā Jesús, mente yäui rā xisu mađi hyēnni, bi zø hman'na nc'ēi bá nēxp_u ja rá ngu rā Jairo, bi 'yēmbra Jairo:

—Ya bi du ni t'ixu n'yø, 'yonī mantho gui sixra xänbate —bi 'yēmbi.

³⁶ Nuna rā hya bi sihra Jairo, bi 'yøhra Jesús, pē hinguī ørpatho masu. Sinoque bi 'yēmbra Jairo:

—'Yo sä guí su'a si'i ngue bi du ni t'ixu. Sinoque dami 'yēc'ēiguī ngue da zä ga fäxa'i —bi 'yēmbi.

³⁷ Ya himbi nepe xtā thogui gätho yø ja'i. Sinoque høndra Bedu bi zits'i, co 'nēhya yonc'ēi di n'yoh_u, rā Xuua 'nēhra Jacobo. ³⁸ Mi zømp'ü ja rá

ngu ra Jairo p'uya, ya zonyø ja'i, tär'man'u yø mmui
ngue ya xi du ra hmute. ³⁹ Pε ngu'i zønna Jesús, bi
yat'ambo, bi 'yεmbyø ja'i:

—¿Te 'be'a guí øthua ua gadi yännihua? 'Yoni man-
tho gui zomhmu. Nuna ra hmute hingui tu na, i
atho na.

⁴⁰ Pε nuya yø ja'i yaui ra Jesús, i thenthø, porque
padí ngue ya xi du ra hmute. Mí bøn'athi gäthø yø
ja'i p'uya, ra Jesús bi thop'u brá 'benna hmute. Ní
n'youi rá papá ra hmute 'nēhrá mamá. Co 'nē'u yø
xädi ní n'youi. ⁴¹ Ra Jesús bi bennba rá 'yε ra hmute
xi du, bi 'yεmbi:

—Talita cumi —bi 'yεmbi.

Nuna ra hya na p'uya, i nne da ma ngue εna:
“Ague grá hmute, dí xi'i, damí nanguí”. ⁴² Hønthø
bí manna ra hya na p'uya, 'bexpi nangra hmute,
bí n'yo. Ra hmute p'uya, ya 'de'ma yonjeya mí 'bui.
Nuya bí nup'u bi bennate ra hmute, di 'yøthø. ⁴³ Pε
ra Jesús εmmēi di hejpa yø ja'i ngue hijnonda ma
te bi 'yøt'e. Bí manda p'uya ngue di t'unna hmε da
zi ra hmute.

6

Nu'u yø mmenguhua ra Jesús hingui εc'ei te øt'e.

¹ Mambá εp'u ja rá ngu ra Jairo ra Jesús, i map'u
ja rá häi bá nte, bí mε yø xädi. ² Nu'mø ra pa säya yø
ja'i p'uya, pap'u ja ra nija ra Jesús, ngue bi xännbabi
ra hya yø ja'i. Xangu yø ja'i øxra hya bí ma. Pε gä di
'yødyø ja'i hanja'a ra hya øde, di n'yεmbi:

—¿Hapu go bá ha'a ra hya xännbate na ra n'yohua
ya ua? ¿Hague go ga mba'a ra hya padí? ¿Hague
ga nzä øtyø milagro? ³ Conque guehna ra yaxi rá

ts'ant'ɥ rā Maya nā. Yø n'yohɥ p'ɥya, guehna rā Jacobo, 'nɛhra José, 'nɛhra Judas, 'nɛhra Simu. Yø nju p'ɥya, gā 'dadua rā hnini dí 'bɥhmɥ.

Janangue ɛmbyø ja'i ngue to bi zā man'yohɥ nā rā Jesús. Hinguí ørpatho masu yø ja'i rā hya xifi.

⁴ Pɛ bi 'yɛmbyø ja'i rā Jesús:

—Gátho yø pøngahya Oja n'nanni ni 'yɛhɛ, gā hnu mansu. Pɛ nu'ɥ yø mmɛnguhɥ yø pøngahya, hinguí nnu mansu. Ni xinga gue'ɥ to 'bɥp'ɥ ja rá ngu rā pøngahya di nnu mansu.

⁵ Ja bi njap'ɥ ngue himbi zā xta 'yøt'e xangu yø milagro rā Jesús. Høndi zi hangutho yø dārquɛhi bi japrá 'yɛ ngue bi 'yøthe. ⁶ Di 'yødra Jesús hanja ngue hinguí ɛc'ɛi yø mmɛnguui.

Nu'ɥ 'dɛ'ma yoho yø xādi rā Jesús, bi 'yɛt'i ngue da xānba rā hya yø ja'i.

Mi bømp'ɥ ja rā hnini mi 'bɥhra Jesús, bi ma bá n'yop'ɥ ja yø hnini, manyarbɥ i ma ngue xānba rā hya yø ja'i. ⁷ Nuya 'dɛ'ma yoho yø xādi ya xi huanhni, bi zofo ngue da mɛnnbɥ ja yø hnini. Bi xifi ngue yø yonc'ɛi p'ɥ da ma. Bi unna ts'ɛdi ngue da 'yøthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi. ⁸ Bi xi p'ɥya, ngue hin teni buxa da gats'i. 'Nɛ hin tema thuhmɛ da hyats'i. 'Nɛ hin tema mɛnyu da hyats'i. Sinoque høndra tøhø da hyats'i. ⁹ Bi xifi ngue da gaxyø thixfani 'nɛ hinda gaxrá mponi. ¹⁰ Bi sigue bi 'yɛmbi:

—Nu'mø gá sømhɥ p'ɥ ja n'na rā hnini, nu'mø to da zixahɥ rá ngu ngue di säya'ahɥ, ja m'məhmɥ p'ɥ ja rā ngu di n'na'ahɥ rā ts'äya, asta gue'mø guá ɛhmɥ. ¹¹ Nup'ɥ ja n'na rā hnini gui sømhɥ, 'nɛ hinda n'na'ahɥ rā ts'äya, ogue hijnonda 'yøt'ahɥ

masu, dami thogui, gdi mähä n'nanni rá hnini. Pe dami huamhmra fonthäi di n'youi ni mbonguah, gue'a rá hmεya'a ngue ya dá thep'ε ya yø ja'i himbi 'yøt'ahε masu.

¹² Nu'ε yø xädi rá Jesús bi ma bá n'yop'ε ja yø hnini. I xihyø ja'i ngue dá hyεp'ε rá nts'o gá 'yo.
¹³ Xangu yø nnidi bi 'yøthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi. Nu'mø bi gospabi rá aceite yø därkehi, 'bexi sä ha hεmbi.

Rá Herodes εmbi ngue nuná rá Jesús, gue'a rá Xuua mi øtra nxixya.

¹⁴ Nuná rá dast'abi Herodes mi 'yøde te mmanyø ja'i ngue xangu yø milagro øtra Jesús. Bi 'yεmp'εya:
 —Nugä dí εná ngue xpí bεnnate'a rá Xuua mi øtra nxixya. Janangue sä øtyø milagro —bi 'yεná.

¹⁵ Mi'da yø ja'i p'εya bi 'yεná:
 —Nuná rá n'yohε i hma, rá nzeGui guehna rá pøngahya Elías.

Pe mi'da yø ja'i p'εya, bi 'yεná:

—Nugä dí εná ngue 'bái toni pøngahya Oja ná.

¹⁶ Rá Herodes bi 'yεn'a p'εya:
 —Pe nugä dí εná ngue gue'a rá Xuua mi øtra nxixya xpí bεnnate ya. Porque nuná rá Xuua, guehna dá mandagä bi thejpabi rá ya ná.

Ja mmangua ya ha bi nja ngue bi du rá Xuua mi øtra nxixya.

¹⁷ Nu'mø yø pa xa thogui, bi manda rá Herodes ngue bi mbentra Xuua, bi dut'i conyø cadena bi got'a fädi. Bi εpi ngue nuná rá Xuua ya xi xihra Herodes ngue hingui ho di m'mahmi ná rá 'bεpo Herodías nuná mará xisu ná rá n'yohε Lipe.

18 Nuna ra Xuua, xi 'yεmbra Herodes: “Hin'yε ra nt'εdi guí m'məhmí nī 'bεpo”, xi 'yεmbi.

19 Mí 'yøhra xisu na ra hya mmana Xuua, bi mbøcuae ra xisu, i sakra Xuua ngue'a te ra hya bi ma. I nnepe ngue da tho ra Xuua. 20 Pε ra Herodes hingui nne da hyo, porque nnu mansu na ra Xuua, 'nε parpi ngue ra hoga n'yohε. Nu'a te ra hya mi mmana Xuua, mađi ho da 'yøde, pε mi yobenitho ha ga 'yøde te gama hya mmana Xuua. 21 Pε nuna ra Herodías bi dini ha di japra Xuua nuna sui. Mí zøhra pa bi nsännigo ra Herodes. Bi zonhyø mmist'abiui ngue bi 'yørpabi ra nts'ihmε. Gátho yø hmu yø soldado, ga bi zofo. Nup'ε ja ra häi Galilea, gátho'ε yø ja'i hnu mansu p'ε ja yø hnini, ga bi zofo. 22 Nuna rá t'ixu ra Herodías, bi yarbε 'bøhyø ja'i xi petrā Herodes ngue sännigo, bi makra hnei p'εya. Ra Herodes co gátho yø ja'i bi ho te øtra hmu. Janangue bi 'yεmbra hmu te ra Herodes: “Nu'mø temā cosa gui 'yāqui, nugā ga 'da'i”, bi 'yεmbi. 23 Ra Herodes bi 'yεxa ntestigo Oja ngue majuaní di unna hmu te'a te gama cosa da 'yāpi, mađague'a di un mađe'a te ga pets'i. 24 Ra hmu te p'εya, hinga 'bexpi xifi te 'bε'a nne da 'yāpi. Sinoque 'be bá äna mamá. Bi 'yεmbi: “Ague mamá, ¿teni 'bε'a ga ädi?” Nu'a rá mamá ra hmu te p'εya, bi 'yεmbi: “Đami 'yāpya ngue di 'da'i rá ya ra Xuua mi øtra nxixya”, bi 'yεmbi. 25 Nu'a ra hmu te p'εya, bi mengui, i ma mbo, ngue bá εmbra dast'abi: “Nu'a rá ya ra Xuua mi øtra nxixya ya, đami 'daqui, di o n'na ra mohi”, bi 'yεmbi.

26 Mí zä mi 'yøde te 'bε'a t'äpra dast'abi, mambi duđrá mmai. Pε ya xi ma ngue di unna hmu te'a te

da 'yäpi. Yø ja'ï 'bup'ü ha mi 'bui, gä xi 'yøde te xi ma. Bi manda p'üya ngue bi t'unna hmut'e'a te ädi. 27-28 Bi 'yet'a n'na ra soldado da hejpa rá ya ra Xuua p'ü ja ra fädi p'üya. Bá jät'a n'na ra mohi, bi t'unna hmut'e. Ra hmut'e p'üya, bi dāprá mamá'a ra ya bi t'unni. 29 Mi bahyø xädi ra Xuua ngue ya bi du, bi ma bá hannba rá do'yo ra ánima ngue bi 'yägüi.

Rā Jesús bi 'yøt'e ngue bi nsihmε cüt'a mahuaḡi ma'yohü.

30 Mambá pengyø xädi ra Jesús ngue bá manna hya p'ü ja yø hnini, bi dāpra güenda te xi 'yøt'e, bi dāpra güenda tema hya xi nxännbate. 31 Nu'ü yø pa'ü, ni ma ni 'yēhyø ja'ï p'ü 'buhra Jesús. Nuna ra Jesús co 'nēhyø xädi, ni xingra hmε da mbongui ra ora da zi. Janangue bi 'yēmyø xädi:

—A nuyá, ma ga mmähä p'ü hinjo'o yø ja'ï ya, n'namhma ga nsäyahü zits'ü.

32 Bi yurbü ja n'na ra barco ra Jesús conyø xädi, i map'ü hinjongui 'bui. 33 Xangu yø ja'ï bi nu 'mø mi ma ra barco, pε paḡi te'o ni op'ü ja ra barco. Bi ma yø ja'ï p'üya, ni 'yoguoatho, bi denna nenzabi. Nup'ü ja yø hnini thohyø ja'ï, i ter'mi'da yø ja'ï, mandøngurbü ni ma yø ja'ï. M'met'o bi zønyø ja'ï p'ü ha ja ngue da zønna barco. 34 Mi zøhra barco bá o ra Jesús, bi bønü. Pε ya mandøngu dyø ja'ï 'bup'ü. Bi huejpa'ya, porque yø ja'ï 'bui tengutho yø de'yo 'mø hinjo'o to da mädi, njarbutho. Janangue ndø ya'atho ra ora bi xännbabi ra hya yø ja'ï ra Jesús. 35 Ya ni ma di nde p'üya, bi guatyø xädi ra Jesús, bi 'yēmbi:

—Ya **bi** nde, 'nε nūua dí 'b_uhm_u rā dapo ua.
 36 **Damī** 'yεhyø ja'ī, n'namhmā dā map'u bī ja yø
 hnīnī, dā dānsε rā hmε dā zi.

37 **Bi** 'yεmbyø xādi rā Jesús:

—**Damī** unhn_u rā hmε dā zi yø ja'ī —**bi** 'yεmbī.

Nū'u yø xādi p'uya, **bi** 'yεmbī:

—¿Haru gue gā hah_u'a yo ciento mā pa rā nzābi
 ngue gā tāmph_u rā hmε dā zi yø ja'ī 'b_ucua? —**bi**
 'yεmbī.

38 **Mahømbi** 'yεmbyø xādi rā Jesús:

—**Damī** nū hangū yø thūhmε guí hah_u.

Nū'u yø xādi p'uya, **bi** nū hangū yø thūhmε hā. **Bi**
 'yεmb_uya:

—Ja ua cāt'a yø thūhmε 'nε yoho yø hua.

39 **Rā** Jesús **bi** 'yεmbyø xādi yaui:

—**Damī** xihm_u yø ja'ī dā mīcua ja rā 'batha. **Dā**
 'yøtyø zimundo p'u dā mī.

40 **Bi** mīhyø ja'ī p'uya ngue dī nsihmε. Yø ciento
 nja'ī p'u **bi** mī i'da, yø yote mā'det'a nja'ī p'u **bi** mī
 i'da.

41 **Rā** Jesús **bi** hyan'u cāt'a yø thūhmε 'nε'u yoho
 yø hua. **Bi** hyanmā hεts'ī p'uya, **bi** ja mām_uādī
 Oja. **Bi** xenyø thūhmε p'uya, **bi** unyø xādi ngue
 dī 'darpabi yø ja'ī. **Dā** guehyø hua **bi** dat'ī. 42 **Bi**
 nsihmε xanho yø ja'ī, gā **bi** nniya. 43 **Mī** juate rā
 ts'ihmε yø ja'ī p'uya, **nū**'u yø xādi rā Jesús **bi** peti
 'de'mayo canasta yø thūhmε **bi** bongui. Xquet'a **bi**
 mes'yø hua **bi** bongui. 44 **Nū**'u yø ja'ī **bi** nsihmε'a rā
 ora'a, cāt'a mahuahī mā'yoh_u **bi** nsihmε.

Nī 'yo maxøts'e rā dehe rā Jesús.

45 **Mε**nte εhyø ja'ī rā Jesús, **bi** xihyø xādi ngue
 dī m'met'o dā 'yo rā barco, dī ma man'na nguadi

ra zabi ha bí ja ra hn̄in̄i Betsaida. ⁴⁶ M̄i juadi bi 'yēhyø ja'í ra Jesús, b̄i map'ʌ bí ja ra nyun̄i ngue bá mat'Oja. ⁴⁷ M̄i nxui p'ʌya, ya bí 'yo m̄ade ra zabi ra barco n̄i o yø x̄adi, p̄e ra Jesús bi 'bʌs̄e p'ʌ bí ja ra nyun̄i. ⁴⁸ Bi bahra Jesús ngue hangu p̄efi di 'yonna barco'ʌ yø x̄adi, p̄e h̄ingui s̄a da thogui, porque ra ndah̄i di cots'i. M̄i zʌ'i hyu x̄udi p'ʌya, b̄i map'ʌ bí 'bʌhyø x̄adi ra Jesús, n̄i 'yo m̄axøts'e ra dehe. Bi ne ngue x̄ta nūits'i. ⁴⁹ P̄e m̄i hyandyø x̄adi ngue mmap'ʌ n̄i 'yo m̄axøts'e ra dehe. Nu'ʌ yø x̄adi ra Jesús bi 'yēna ngue ra ndah̄i i nnu. Bi m̄ahra mafi p'ʌya ngue su. ⁵⁰ Gä bi hyandi, p̄e Gä bi nsu. P̄e ra Jesús 'bexpi zofo, bi 'yēmbi:

—Go guecä, 'yoguí suh̄a —bi 'yēmbi.

⁵¹ M̄i yarb̄a ja ra barco m̄i o yø x̄adi ra Jesús, 'bexpi nsäya ra ndah̄i. M̄i nu yø x̄adi'a te bi 'yøt'e, man'natho b̄i nsu. ⁵² Madague'a xi nu yø x̄adi'ʌ yø milagro xi 'yøtra Jesús, ngue bi x̄andyø thuh̄m̄e bi zi yø ja'í, p̄e h̄ingui 'yo yø mm̄i te'o na ra Jesús.

Nup'ʌ ja ra häi Genesaret bi 'yøthe yø därquēh̄i ra Jesús.

⁵³ M̄i zøn'a nenthe ja ra häi Genesaret, bi dat'yø barco 'mø m̄i bøn̄i. ⁵⁴ Høn̄tho bi bøn̄na barco ra Jesús, 'bexpi bahyø ja'í m̄i 'b̄ap'ʌ ngue te'o. ⁵⁵ Bi ma yø ja'í p'ʌya, bi 'yonn̄babi m̄i'da yø ja'í ngue da ēh̄e. Xifi ngue da tu yø därquēh̄i da oxyø fid̄i, da zøp'ʌ 'bahra Jesús. ⁵⁶ Høn̄nb̄a bi zä søn̄na Jesús, sømp'ʌ ja yø hn̄in̄i, sømp'ʌ ja yø ngun̄hui, høn̄nb̄a ts'ʌ hap̄a søn̄i, b̄i nj̄equi yø därquēh̄i ngue 'bop'ʌ ja yø caye, t'äpra mate ra Jesús squerangue rá nyan̄i rá he da därp̄abi yø därquēh̄i. 'Be xi s̄a ha h̄ēmbi.

7

Ja 'da yø costumbre xā nzänse yø ja'i hinguĩ nnu manho ra Jesús.

¹ Nuya 'da yø fariseo 'nēhyø xännbate ngue ra ley ngue yø mmēngu Jerusalén bi guarb_u 'bāhrā Jesús ngue dī nyāui. ² Bī mbøcue 'mø mī nū te øt'i'da yø xādi ra Jesús, ngue hinguĩ x_u'yε hante dī nsihmε, ngue dā mecra ts'oqui n'yoi yø 'yε. ³ Nuya yø fariseo 'nε gātho mī'da yø judío, i øtyø costumbre xā nzānyø ndiua. Zant'a x_u'yε hante dī nsihmε. ⁴ Nu'mø bá pengā tāi xquet'a x_u'yε, porque εnā ngue pecra ts'oqui ja yø 'yε. Xangu mī'da yø costumbre øt'e, x_utyø ts'øye, x_utyø mohi, punnbī dā dātra häi. 'Nēhyø t'ots'i nts'ihmε pet'e. ⁵ Mī zā mī nūrpī te øtyø xādi ra Jesús ngue hinguĩ øt'e tengutho gā 'yo, bī mbøcue p'uya, bi 'yørpā ra nt'änni ra Jesús, bi 'yεmbi:

—¿Hanja nī xādi ngue festho ra hyā bi zogah_u yø ndiua? Porque hinguĩ pecra ts'oqui ja yø 'yε, ngue dī nx_u'yε hante dī nsihmε.

⁶ Mī dahra Jesús, bi 'yεmbi:

—Nī xirb_u guí εnā ngue guí εc'εih_u Oja. Go guí øth_u nā ra hyā bi 'yotra pøngahyā Isaías ngue bi 'yεn'Oja: “Nuya yø ja'i 'b_ucua, nu'mø bī nya, xøgue εnā majuanī ngue nnu mansugui. Pε himma juanī ngue yø mm_ui gā ndannegui. ⁷ Ya hīnte nī bøntho ngue thannegui yø ja'i. Nu te gāma hyā xännbate, xangu yø hyā xā nzänse ngue εmbi dī manda Oja”, ngunā bī man'Oja. ⁸ Nu'ah_u, guí festhoh_u yø hyā dī manda Oja ngue go gadi ja ndumm_ui guí øth_u yø costumbre bi zohyø ndiua. Porque xangu yø

costumbre guí øth_u, tengū yø ts'øye 'n_ehyø mohi guí x_uth_u, p_unnbi d_a d_atr_a häi.

⁹ Go xcá 'y_emhm_u n'na nguadi ya yø hy_a d_i manda Oja ngue go guí øth_u yø costumbre bi zohyø ndiua. ¹⁰ Nuna ra Moisés bi xihyø ja'i te 'be'a ja ngue d_a 'yøt'e, bi 'y_embi: “D_am_i s_u n_i papá, d_am_i s_u n_i mamá”. Bi xi man'na ra hy_a p'uya, bi 'y_embi: “N_u ra ja'i d_a zanná papá, ogue d_a zanná mamá, i ja ngue d_i njapra castigo 'n_e d_a tho”, bi 'y_embyø ja'i. ¹¹ P_e ya xcá xännbah_u yø ja'i, ngue ra ja'i d_a zä d_a 'y_embrá papá ogue rá mamá: “N_ugä papá, n_ugä mamá, ya h_inda zä ga 'da'i te guí siui ya. Porque n_u te gä dí p_ets'i, guehna Oja d_ad_i unni”. ¹² N_u'mø nguna ra hy_a bi manna ja'i p'uya, ya h_in gadi japh_u di jammans_u rá papá ogue rá mamá ra ja'i. ¹³ Xangu mi'da yø hy_a jap'ua hinguí øth_u, tengutho ya yø hy_a dí xi'ah_u ya. N_u'mø nguna guí øth_u p'uya, ya guí øth_u ngue h_inte d_i muui ya yø hy_a d_i manda Oja p'uya, ngue guí _emhm_u go ja ts'editho gui 'yøth_u ya yø costumbre bi zohyø ndiua.

N_u te si ra ja'i hinga gue'a di ts'onba rá nyomfeni ra ja'i'a.

¹⁴ Bi zohyø ja'i ra Jesús, bi 'y_embi:

—D_am_i 'yøhm_u xanho ya yø hy_a ga mmangä ya. D_am_i 'y_et'amm_uih_u. ¹⁵ N_u ra ja'i øtra ts'oqui, hinga gue'a te si ra ja'i ga 'yøtra ts'oqui. N_u'a ga 'yøtra ts'oqui ra ja'i, gue'a ra ts'omhya pønná ne ra ja'i'a. ¹⁶ D_i nja n_i gu ngue gui 'yøhm_u na ra hy_a dí mmangä ya —bi 'y_embi.

¹⁷ M_i ma yø ja'i p'uya, bi zop'ua ra Jesús. Nuna ra Jesús bi map'ua ja ra ngu säya. Nuya yø xädi p'uya,

bi 'yāpi ngue dā xifi te gā mbønya yø hyā ja juadi bī ma. ¹⁸ Rā Jesús bi 'yēmbýø xādi:

—¿Ua xquet'a hinguī tinnī mm̄ih̄u hanja ya yø hyā dí mm̄angä 'mø? ¿Ua hinguī pahm̄u na rā hyā dá mangä ngue nu te si rā jā'ī, hinga gue'a rā ts'oqui'a? ¹⁹ Porque nu'a te gā si rā jā'ī, hīndī nuansui rá n'yomfēnī rā jā'ī'a, sinoque rá mm̄i rā jā'ī nī ma'a te si, pē pigui te si rā jā'ī.

Ngue ngunā rā hyā bī manā Jesús, dī nēqui xanho ngue nu'a te gā si rā jā'ī, bi 'yøt'e ngue gā xanho ngue dā ts'ī. ²⁰ Rā Jesús bi sigue bi 'yēmbýø jā'ī:

—Nu rā jā'ī ngue øtrā ts'oqui, mbo rá n'yomfēnī ní 'yēhrā ts'oqui. ²¹ Porque mbo rá n'yomfēnī rā jā'ī bī mīhrā ts'o n'yomfēnī, tengū rā n'yots'om'māi, rā nthote, ²² rā mfē, rā nts'o, rā fēhni, rā 'yøt'its'oqui, rā zēya, rā zate, rā n'yēts'ī, rā m'mēmm̄i, dā gue'a so rá mm̄i ngue dā hyānnbā rá mm̄eti rá mm̄ic'ēiui. ²³ Gātho ya yø nts'o ya, mbo rá n'yomfēnī rā jā'ī ní 'yēhē. Guehya di ts'onna jā'ī ya.

Nu'a n'na rā xisu hīngrā judío bi 'yāprā mātē rā Jesús ngue dā māt's'i.

²⁴ Mī bømp'ū mī 'būhrā Jesús, ī map'ū ja n'na rā hāi ja rā hnīnī Tiro connā hnīnī Sidón. Nup'ū ja rā ngu bī nsāya, hinguī nnepe to xta mbadī ngue 'būp'ū. Pē hīmbī zā bī n'yanī. ²⁵ Nu'a rā hnīnī'a, mī 'būp'ū n'na rā hmūte mī n'youi rā ts'onthī. Mī 'yøhrā mamá rā hmūte ngue 'būp'ū rā Jesús. Bī ma rā xisu p'ū 'būhrā Jesús, bī ndantýøhmū p'ū 'bāi. ²⁶ Pē hīngrā judío nā rā xisu, porque rā mm̄ēngu p'ū ja rā hāi Sirofenicia. Bi 'yāprā mātē rā Jesús

ngue da 'yøthebi rá t'ixu n'youi ra ts'onthi. ²⁷ Pɛ ra Jesús bi 'yɛmbi:

—Nugá, gue'ɥ yø judío ja ts'edi ga fäts'i. A nuýá, nu'mø 'bet'o go ga fäxa'i, ya sutho 'mø da thannba ra hmɛ yø basi, ngue yø fo'yo di t'unni —bi 'yɛmbi.

²⁸ Ra xisu p'ɥya, bi 'yɛmbi:

—Ahá, grá Hmu, gue'a guí mma. Pɛ nu'ɥ yø fo'yo, guerp'ɥ 'bimɛxa sihmɛ'ɥ. I jo yø xemhmɛ hɛhyø basi p'ɥ sihmɛ.

²⁹ Ra Jesús bi 'yɛmbra xisu:

—Xanho te guí mma. Ni ma ni ngu ya, nu ni t'ixu n'youi ra ts'onthi, ya bi zä.

³⁰ Ra xisu p'ɥya, bi mengui, i ma rá ngu. Mi zønná ngu p'ɥya, nu'a rá t'ixu mi n'youi ra ts'onthi ya hup'ɥ ja rá t'ots'i, ya xi zä te mi hɛmbi.

Rə Jesús bi 'yøthe n'na ra n'yohɥ ngue mi gogu 'nɛ mi c'ɥne.

³¹ Mi 'danyø pa p'ɥya, bi bømp'ɥ mi 'bɥhra Jesús, i map'ɥ ja ra zabi Galilea. I nthop'ɥ ja ra hnini Sidón, i mpa p'ɥ ja ra häi Decápolis. ³² Nup'ɥ ja ra häi Decápolis mi zømp'ɥ ra Jesús, bá ts'innbabi n'na ra n'yohɥ ngue ra gogu 'nɛ ra c'ɥne. Bi t'äpra mate ngue bi japyø 'yɛ p'ɥ ja rá ya ngue da zä te hɛmbi. ³³ Nuna ra Jesús bi zica n'nani na ra n'yohɥ, bi curpa yø saha p'ɥ ja yø gu. Bi pohrá saha conná jini ngue bi därpa rá jani. ³⁴ Bi hyanma hɛts'i p'ɥya, bi 'yɛn'a n'na ra jats'i. Bi 'yɛmbra därquɛhi p'ɥya:

—Efata —bi 'yɛmbi.

Nuna ra hya bi ma, i nne da ma ngue ɛna: “Da xohni ne, da xohni gu”. ³⁵ Nu'a ra ora'a, nuna ra n'yohɥ mi gogu bi 'yøde xanho ra hya, 'nɛ bi zä bi nyä xanho. ³⁶ Pɛ ra Jesús bi xihyø ja'i ngue

h̄injondā xifi te b̄i n̄urp̄i bi 'yøt'e. Pε εnā man'na ngue di h̄ejpab̄i yø ja'ï ngue h̄inte dā mā, i mman̄yø ja'ï p'ua ni mā'a te xi n̄urp̄i xi øtra Jesús. ³⁷ Nu to gā bi 'yøde te b̄i n̄ja, gā di 'yødyø ja'ï, di n'yεmb̄i:

—Gā xanho te øt'e. Porque øt'e ngue øhra hya yø gogu, 'nε di japi ngue ya xanho yø gone.

8

Ra Jesús bi 'uin'ï goho mahuah̄i mā'yoh̄u.

¹ Man'na rā pa p'uya, xandøngu yø ja'ï bi mpeti p'ua 'buhra Jesús. Ya h̄in'yua te dā zi yø ja'ï, ya bi hyätyø nzedi. Bi zonhyø xädi rā Jesús, bi 'yεmb̄i:

² —Dadi huεcä yø ja'ï 'bucua, porque ya rá hyu pa 'daua dí 'yoh̄u ya. Dí pa'a njuani ngue ya h̄in'yua te dā zi yø ja'ï. ³ Nu'mø gā etyø ja'ï ngue dā mā yø ngu, 'nε h̄ingui sihmε, dā güennb̄u ja rā 'yu. Porque yap'ua yø ngu 'dā yø ja'ï.

⁴ Nu'ua yø xädi bi 'yεmb̄i:

—Pε çhap̄u go gā hannbah̄u te dā zi ya yø ja'ï 'bucua? A nuua dí 'buhma, rā dapo ua.

⁵ Bi 'yänyø xädi rā Jesús, bi 'yεmb̄i:

—çHangu yø thuhmε guí hah̄u 'mø?

Nu'ua yø xädi p'uya, bi 'yεmb̄i:

—Høndi yoto yø thuhmε ja ua.

⁶ Bi mānda rā Jesús ngue bi mihyø ja'ï. Bi h̄yan'ua yoto yø thuhmε p'uya, bi ja mammadi Oja. Bi xenyø thuhmε p'uya, bi unyø xädi ngue di 'darpa yø ja'ï dā zi. ⁷ Xquet'a mi hā zihangu yø hua. Rā Jesús bi ja mammadi Oja. Bi unyø xädi p'uya, ngue di 'darpa yø ja'ï dā za. ⁸⁻⁹ Nu'ua yø ja'ï bi nsihmε, goho mahuah̄i mā'yoh̄u. Pε gā bi nniya. Mi juate rā ts'ihmε yø ja'ï, nu'ua yø xädi rā Jesús bi

pɛti yoto canasta yø thuhmɛ bi bongui. 'Bexque'a bi n'yɛhm̩i yø ja'i rā Jesús ngue bi ma. ¹⁰ Bi yarb̩u ja rā barco p'ɥya, co 'nɛhyø xädi, i map'ɥ ja rā häi Dalmanuta.

Yø fariseo bi xihra Jesús ngue nne da nup'ɥ da 'yøt'a n'na rā milagro.

¹¹ Ngu i zøhra Jesús, nuya yø fariseo bi ma bá sāmhya rā Jesús. Di 'bɛpi da 'yøt'a n'na rā milagro n̩ māhɛts'i para ngue di nɛqui ngue rá m'mɛnhni Oja rā Jesús. ¹² Bi ngasra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Høndyø milagro guí nne guí nnuh̩u di nja. Pɛ nugä dí xi'ah̩u ngue h̩in temā milagro gā øt'ä guí nnuh̩u —bi 'yɛmbi.

¹³ Bi zop'ɥ yø ja'i p'ɥya, bi yarb̩u ja n'na rā barco conyø xädi, i ma man'na nguadi rā zabi.

Rā Jesús bi xihyø xädi ngue di mfädi xanho, hinda dennā hya xännbate yø fariseo, da guehra Herodes.

¹⁴ Nu'ɥ yø xädi rā Jesús xi pumbɛni rā thuhmɛ xta hyats'i da zi. Hønda n'na rā thuhmɛ mi hap'ɥ ja rā barco. ¹⁵ Rā Jesús bi 'yɛmbyø xädi:

—Dam̩i mfähm̩u ya, mam̩i sih̩u'a rā íxi di unyø fariseo da guehra Herodes.

¹⁶ Di n'yɛmbi n'na ngu n'na'ɥ yø xädi p'ɥya:

—Rā nɛgui xic̩u ya ngue h̩inxta̩ hā rā thuhmɛ gā sih̩u.

¹⁷ Mi bahra Jesús te di nxihyø xädi, bi 'yɛmbuya:

—Gue guí ɛnā dí xi'ah̩u ngue h̩inxcuá hā rā thuhmɛ guí sih̩u. ¿Ua h̩inguí 'yo ni mm̩ih̩u nā rā hya dí mm̩angä 'mø? Rā nɛgui ma'bɛdi ni mm̩ih̩u 'mø. ¹⁸ Guí nnuh̩u te dí øt'ä, pɛ tengutho 'mø ngue h̩inte gd̩i nnuh̩u. Guí øhm̩u yø hya dí mm̩angä, pɛ tengutho 'mø h̩in temā hya gd̩i øhm̩u.

¿Ua hinguí mbēmhm'a te guí nnuh p'ua ha nná mähä? ¹⁹ Xi'mø rā pa mā xengä'ua cüt'a yø thuhmε ngue bi zi cüt'a mahuahī mā'yohua, ¿njammī canasta yø thuhmε bi bongui?

Nū'ua yø xädi p'uya, bi 'yēmbi:

—'Dε'mā yo canasta yø thuhmε bi bongui.

²⁰ —Xi'mø mā xengä'ua yoto nthuhmε ngue bi zi goho mahuahī mā'yohua, ¿njammī canasta yø thuhmε bi bongui? —bi 'yēmbi.

Yø xädi p'uya, bi 'yēmbi:

—Yoto canasta yø thuhmε bi bongui.

²¹ Rā Jesús bi 'yēmbi mahøn'a p'uya:

—Pε ¿hanja ngue hinguí 'yo nī mmaihua ya yø hya dí mmangä 'mø?

Nup'ua ja rā hnini Betsaida, ja bi 'yøthe p'ua n'na rā xädä rā Jesús.

²² Mī zømp'ua ja rā hnini Betsaida rā Jesús, bá ts'innbabi n'na rā xädä. Bi t'äpra mate dä 'yøthe.

²³ Rā Jesús bi bennbabi rá 'yε rā xädä, bi zixā nenihni. Nup'ua bi zøni, bi zorpa yø dä. Bi dospa maxøts'e yø dä p'uya, bi 'yēmbi:

—¿Ua guí hεti zits'ua ya?

²⁴ Nū'a rā xädä p'uya, bi nhanni, bi 'yēmp'uya:

—Dí hεtyø ja'i ngue 'yo, pε entho rā 'bänza p'ua nná hεti, porque di hmar'mā dä —bi 'yēmbi.

²⁵ Mahømbi dospa yø dä p'uya. Nū'a rā n'yohua mī xädä, bi japi ngue di za di hεti p'ua hεti. Bi nzø xanho yø dä p'uya, handi yap'utho. ²⁶ Rā Jesús bi 'yēmbi:

—Nī ma nī ngu ya, 'yo 'be gui 'yo ua ja rā hnini ngue gui xihyø ja'i te dá øt'a'i.

Bi manna Bedu ngue rā Jesús, gue'a rā Cristo'a.

27 M'mefa p'uya, bi me yø xädi rá Jesús. Nup'u ja'a rá hnini Cesarea ngue Filipos, mathet'i ja yø hnini, ja bi ma da 'yop'u rá Jesús. Nup'u ja rá 'yu p'uya, bi 'yányø xädi, bi 'yεmbi:

—¿Te'ogä p'u ga mbεnyø ja'i ya'mø? —bi 'yεmbi.

28 Nu'u yø xädi p'uya bi 'yεmbi:

—'Bε i'da yø ja'i εmbi ngue gue'e grá Xuua gmi øtra nxixya. Mi'da yø ja'i p'uya, εmbi ngue gue'e grá Elías. Mi'da p'uya, εmbi ngue 'bui toni pøngahya Oja.

29 Rá Jesús mahømbi 'yεmbyø xädi:

—Xi'ahε p'uya, ¿te'ogä p'u gni bεmhma ngue guecä?

Rá Bεdu p'uya bi 'yεmbi:

—Nu'i, gue'e grá Cristo, bá εxa'i Oja ngue gui ndast'abi —bi 'yεmbi.

30 Rá Jesús mahømbi 'yεmbi:

—A nuyá, 'yo to gui xifi te'ogä ya —bi 'yεmbi.

Rá Jesús bi ma ngue da tho, 'nε bi ma ngue di bεnnate.

31 Rá Jesús bi xihyø xädi, bi 'yεmbi:

—Nu rá N'yohε bí 'yε mahets'i, da 'yεmmei da ma ma'ani. Nu'u yø n'yohε 'bet'o p'u ja rá nija da zai, da guehyø hmu yø mmäcja 'nεhyø xännbate ngue rá ley, gä da zai 'nε da hyo. Pε rá hyu pa p'uya, di bεnnate —bi 'yεmbi.

32 Nguna rá hya bi manna Jesús, bi xifi xanho yø xädi hanja'a te da thogui. Janangue rá Bεdu bi zica n'nanni rá Jesús, bi xifi ngue da hyoni ha di mpommi rá ndate. 33 Pε rá Jesús mi 'yøde te sifi, bi 'bärbaya ngue herhmi'da yø xädi. Bi zahra Bεdu p'uya, bi 'yεmbi:

—Dami 'uegue, rá mɛfi'i rá zithu. Porque hinga gue'a rá ts'anni Oja so ni mm̄ai di nja, sinoque gue'a yø hyasɛ yø ja'i i so ni mm̄ai di nja —bi 'yɛmbi.

Ra Jesús bi xihyø xädi ngue hinjam'mø da gohyø mm̄ai'a ga 'yɛc'ɛi.

³⁴ Bi zonhyø xädi rá Jesús, da gue hm̄i'da yø ja'i. Bi 'yɛmbi:

—Nu to nne da denngui, hinguí sã da zãnsɛ te da n'yo. Hinha di gohrá mm̄ai, madague'a da thop'ɥ ja rá pont'i. ³⁵ Nu rá ja'i da 'uegue ngue su da tho, guehna rá ja'i di m'mɛhrá te na. Pɛ nu rá ja'i hinguí cohrá mm̄ai'a ga 'yɛc'ɛigui, madague'a da tho conná ngueque 'nɛ conná nguehra hoga 'da'yo hya, guehna rá ja'i di nyanná te na. ³⁶ Porque hinte da dahra ja'i, madague'a da 'yøt'e ngue rá mm̄eti gã rá ximhäi, 'nɛ di m'mɛhrá te. ³⁷ Ni xinda hangu rá mɛnyu da gutra ja'i, hinda zã da yanná te. ³⁸ A nuya yø ja'i ngue yø 'yøt'its'oqui ngue hinguí ørpa masu Oja, guehya da den'nathohɥ ngue guí ɛc'ɛihɥ mā hyagã ya. A nuyá, nu rá ja'i ngue pɛsrá sã conná ngueque, oque pɛsrá sã conná nguehra hya dí xãnbate, xquet'a da 'yɛhra pa ngue nugui drá N'yohɥ dá ɛ mahɛts'i, xquet'a ga pɛs'ma sã conná ngue'ɥ to di jagbɥ. Guehna rá pa ga ma pengui conná ts'edi Oja, ga ma n'yo'be yø maca anxɛ Oja.

9

¹ Nuna rá Jesús mahømbi 'yɛmbyø ja'i:

—Majuani dí xi'ahɥ ngue nuya 'da 'bɥcua ya, hinda du, asta gue'mø da nu ngue da hya rá ts'edi Oja di manda ua.

Bì mpä'a te gui nēqui rā Jesús.

² Mì tho'a n'nato mā pa, nūna rā Jesús bi zixra Bēdu, rā Jacobo, rā Xuua. Bì mēp'ua bí ja n'na rā nyūni xanhets'i ngue di m'muse. Ja bá nup'ua yø xādi ngue bì mpä'a gui nēqui rā Jesús. ³ Nū rá he, di yoxni, xandont'axi bi gohi. Hīnjo'o n'na rā menī ua ja rā ximhāi dā zā dā mēnā ulu tengu gā nt'axi bi gohrá he rā Jesús. ⁴ Bì nū yø xādi p'uya ngue 'bāp'ua rā Elías connā Moisés ngue yaui rā Jesús. ⁵ Rā Bēdu bi 'yēmbra Jesús:

—Ague grā xānnbate, ya xānho ngue dí 'bāhmu ua. Ma gā hocāhe hyū yø t'annīgu, n'na'i, n'na rā Moisés, n'na rā Elías —bi 'yēmbi.

⁶ Ngūnā rā hyā bi xifi, porque rā Bēdu co 'nē'ua yø amigo, ēmmēi bī nsu, asta hīnguī mbēnī ha gā mman'a rā hyā bī mā. ⁷ 'Bexque'a rā ora'a p'uya, bi go'mra gui p'ua mī 'bui. Bi 'yø p'uya ngue nup'ua ja rā gui ja bá nyap'ua Oja, bi 'yēnā:

—Nūnā 'būcua ya, guehna mā Ts'unt'ua dādī mādi. Nūya yø hyā dā mānā ya, dāmī 'yēt'ammūihū —bi 'yēmbi.

⁸ Mì hyētyø xādi p'uya, ya hīnjongui 'bāp'ua'yoho yø n'yohū xī nū. Ya 'bāse p'ua rā Jesús.

⁹ Ya bá 'yo ngue nī gap'ua ja rā nguani p'uya. Rā Jesús bi 'yēmyø xādi:

—'Yo to gui xifi te gā nūui ya, asta gue'mø bi hnū rā N'yohū bí 'yē māhēts'i ngue di bēnnate —bi 'yēmbi.

¹⁰ Nū'ua yø xādi rā Jesús, nū'ua yø hyā bi xifi hōnt'a mbēn'a, pē hīnjombi xifi te bī nū. Sinoque di nyānsē'ua yø xādi te 'be'a gā mbōnna rā hyā bī mānā Jesús ngue ēnā di bēnnate.

*Bī manna Jesús ngue rā Elías ya bá ɛhɛ bi xihyø ja'i
ngue di nsä, porque ya bá ɛp'ʰ rā Cristo.*

11 Nūya yø xädi rā Jesús bi 'yännbʰ ja rā 'yu, bi 'yɛmbi:

—¿Hanja nā rā hyā mmanyø xännbate ngue rā ley, ɛmbi ngue jatho dā 'bet'o rā Elías hante ngue dā ɛhrā Cristo?

12 Mī dahra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Majuani ngue rā Elías i jatho ngue rá mʰditho dā ɛhɛ dā xihyø ja'i ngue di nsä. Pɛ dami bɛmhmʰ rā hyā mmamp'ʰ ja rā Maçā Libro ngue te dā thohra N'yohʰ bí 'yɛ mahɛts'i. I mmamp'ʰ ngue dā zā rā n'ʰ, dā zʰhyø ja'i. 13 Pɛ dami pahmʰ ya ngue nuna t'ɛmbi rā Elías, ya bá ɛhɛ. Ya bī nja tengutho rā hyā mmamp'ʰ ja rā Maçā Libro ngue di nja. Porque nū hangū rā n'ʰ bī ne dā japyø ja'i, gā bī nja.

Rā Jesús bi 'yøthe n'na nc'ɛi mī n'youi rā ts'onthi.

14 Nū'mø nī ma dā zøp'ʰ mī 'bʰ hmi'da yø xädi p'ʰya, bī nū ngue nūya yø xännbate ngue rā ley di mäspabi yø xädi ngue di njun'mahyaui. Xangu mī'da yø ja'i xi mpɛti p'ʰ 'bʰi. 15 Pɛ rā Jesús, ɛnā ha bi 'yɛtho, ja mī nū yø ja'i ya bi zøhø, bī ma yø ja'i p'ʰya ngue di zɛngua. 16 Rā Jesús bi 'yɛmbyø xädi:

—¿Te 'be'a gni njun'mahyahʰ ya 'bʰcua?

17 Bá tha'a n'na nc'ɛi p'ʰ 'bʰhyø ja'i p'ʰya, bi 'yɛna:

—Ague grā xännbate, nuna mā ts'unt'ʰ 'bʰcua, n'youi rā ts'onthi astā di gonebi, xtá sigā ua ngue gui 'yøthets'ʰ. 18 Nū'mø bi gʰ rā ts'onthi n'youi, ɛn'a häi 'nɛ sohyø fʰgui. Di gʰxtyø ts'i, astā di 'yøts'e. Ya

xtá xihni xädi ngue xta 'yøthets'ʌ, pε hinxä nzä xa 'yøthe.

¹⁹ Rā Jesús bi 'yεmbi gätho yø ja'i 'bap'ʌ:

—¿Asta njam'mø dä zønna pa gui 'yεc'εigahʌ? ¿Ua gui εnä ngue hangü rā pa gā set'ahʌ? Bá si ua rā ts'ant'ʌ, gā øthegä —bi 'yεmbi.

²⁰ Bi zispabi p'ʌya. Nu'mø mi nu rā ts'onthi rā Jesús, bi gā rā ts'onthi rā ts'ant'ʌ p'ʌya. Bi 'yεn'ahäi asta di dänni. 'Nε sohyø fεgui. ²¹ Rā Jesús bi 'yεmbra papá rā ts'ant'ʌ:

—¿Njammi pa nja p'ʌya?

Mi dahra n'yohu p'ʌya, bi 'yεnä:

—Ya njap'ʌ asta guerp'ʌ bá ngüε rā ts'ant'ʌ.

²² Nu'a rā ts'onthi n'youi, mø bi gā, xangu yø nnidi ya ja ngue dä hyo. I høt'a sibi, ogue hørba ja rā dehe. Dami huεga'be, fäxca'be 'mø ngue dä zä gui 'yøthets'ʌ.

²³ Rā Jesús bi 'yεmbi:

—¿Ua hingui εc'εigui? Nu rā ja'i ngue dä 'yεc'εigui, nu te gā man'ʌ hεmbi, hinga hεmbi gā øthe.

²⁴ Nu'a rá papá rā ts'ant'ʌ p'ʌya, asta rā mafi ha i 'yεnä:

—Nugä dí εc'εi'i. Pε dami 'yøt'e ngue man'na gā εc'εi'i xanho.

²⁵ Mi nu rā Jesús ngue gā ba εp'ʌ yø ja'i dä zøp'ʌ 'bäi. Janangue bi xihra ts'onthi n'youi rā ts'ant'ʌ, bi 'yεmbi:

—Ague grá ts'onthi, gadi gogubi 'nε gadi gonebi rā ts'ant'ʌ 'bεcua. Nuya dí xi'i ngue dami hyεp'ʌ ya. 'Yoni mantho güi pengui —bi 'yεmbi.

²⁶ Nu'a rā ts'onthi p'ʌya, bi japrā ts'ant'ʌ ngue xøgue rā mafi, asta päni. Rā ndussutho te ørpe. Bi

'yɛn'ahäi 'mø mi hyɛp'ɤ. ɛntho bi du. Gätho yø ja'i p'ɤya, di n'yɛmbi:

—Bi du nā cuø —bi 'yɛnā.

²⁷ Pɛ rā Jesús bi bɛnnbabi rá 'yɛ rā ts'unt'ɤ, mahotho i xots'i.

²⁸ Ya 'bɤp'ɤ ja rā ngu rā Jesús. Nu'ɤ yø xädi p'ɤya, bi 'yɛmbi:

—¿Hanja ngue hinxā nzä xtā øthegähe rā ts'unt'ɤ mi n'youi rā ts'onthi?

²⁹ Mi dahra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Nunā tengu nā rā ts'onthi mi n'youi rā ts'unt'ɤ, para ngue da hyɛp'ɤ rā ja'i n'youi, mahyonitho da mat'Oja rā ja'i, 'nɛ da 'yɛtrā mmɤi.

Mahømbi manna Jesús ngue da tho, pɛ bi mā ngue di bɛnnate.

³⁰ M'mɛfa p'ɤya, rā Jesús co 'nɛhyø xädi bi map'ɤ ha mi 'bɤi, i nthop'ɤ ja rā häi Galilea. Pɛ hingui nnepe xtā mbahyø ja'i hapɤ di ma. ³¹ Porque bi xännbase yø xädi rā Jesús. Bi 'yɛmbi:

—Nu rā N'yohɤ bí 'yɛ mahɛts'i, da ma mā dāpyø ja'i ngue da hyo. Nu'mø bi hyo p'ɤya, di bɛnnate'a rá hyu pa.

³² Pɛ nu'ɤ yø xädi himbi dinyø mmɤi nā rā hya bi xifi. I su xtā 'yänni te ga mbønya yø hya xi manna Jesús.

Rā Jesús bi xännbā yø xädi ndana mā datho da hnu mansu.

³³ Mi zømp'ɤ ja rā hnini Capernaum, mi yarbɤ ja rā ngu sāya. Rā Jesús bi 'yānyø xädi, bi 'yɛmbi:

—¿Tema hya gadi nxihmɤ p'ɤ ja rā 'yu?

³⁴ Nu'ɤ yø xädi p'ɤya, hinjongui thadi. Porque xi njun'mahya p'ɤ ja rā 'yu ngue n'na ngu n'na nne

ngue ma datho da hnu mansu. ³⁵ Janangue nup'u bi mihra Jesús, bi peti ga 'de'ma yoho yø xädi, bi 'yembj:

—Nu'a nne di m'met'o ya ngue nu'ah, jatho da 'yøtra 'befi ngue da mäxyø amigo, pegue hindj 'yets'i ngue te da 'yøt'e.

³⁶ Ra Jesús bi zohna n'na ra ts'unt'u mi 'bäp'u, bi 'bämbu made ha 'bwi. Bi guspaya bi dets'i. Bi 'yembyø xädi p'uya:

³⁷ —Nu ra ja'i di ja mmansu n'na ra basi tengu na 'bucua ya, nguna da 'yøt'e porque pahra ja'i ngue nu te øt'e, gue'a di nnu manho ngue da 'yøt'a, entho go di jammansu gra ja'i. Nu ra ja'i di ja mmansugui, hinga høngthogui di ja mmansugui, sinoque gue'a Oja bá penngui di ja mmansu.

Ra Jesús di hejpa yø xädi nuya sähyo ja'i nnønbabi rá thuhu 'mø øthe yø ja'i.

³⁸ Ra Xuua p'uya, bi 'yembra Jesús:

—Ague gra xänbate, xtá nugähe n'na nc'ei ngue nnøn'na ni thuhu ha ga 'yøthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi. Pe xtá hejpahe, porque hindj n'yoha p'u nná mähä.

³⁹ Pe ra Jesús bi 'yembj:

—'Yo gadi hejpahe yø ja'i nnønga ma thuhu 'mø bi 'yøthe yø ja'i. Porque hinga høntho da nønga ma thuhu ra ja'i, xinda ma da zangui. ⁴⁰ Porque nuya yø ja'i hingui sacj, ma n'yoha ya. ⁴¹ Nuya yø ja'i da 'yøt'ah ra nho ngue i padj ngue gui tenhna ra Cristo, Oja da gut'i. Xquet'a ja rá nzäbi ra ja'i, madague'a n'na ra zi vasotho ra dehe di unj.

Ra Jesús di japa nts'edi yø xädi ngue da zu da 'yøtra ts'oqui.

42 A nuyá, nu'ᵐ yø basī εc'εigui ndap'ᵐ bi zä, tengutho nā rā basī 'bucua ya, nu rā ja'i dā japi ngue dā hyεgagui p'ᵐ yø basī εc'εigui, rā ndate castigo tø'mrā ja'i dā thogui. Hante ngue dā 'yøtra ts'oqui rā ja'i, man'na xāho ngue dā t'ennbᵐ ja rā jathe rā ja'i, di ntharpa rá 'yuga n'na rā njūni ngue dā gᵐ'mi. 43 Janāngue nu'mø guí εnā ngue rā ts'oqui ni 'ye p'ᵐ gá 'yøtra ts'oqui, dami hyejni 'ye, gui 'yei. Man'na xāho ngue gará do'ye 'mø gá carbᵐ ha gui m'məhmī Oja, hinda gue'a ngue di ja gā yoho ni 'ye 'nε ngutho gui mma rā nīdu hapᵐ ja rā sibi di dānzø para zāntho. 44 Nup'ᵐ ja rā nīdu 'bəhyø dønᵐ hinha rá nζεgui dā zi'a ni ngø. Rā sibi p'ᵐya, hījam'mø dā huεt'i. 45 Nu'mø guí εnā ngue rá ts'oqui ni gua p'ᵐ gá 'yøtra ts'oqui, dami hyεqui, gui 'yei. Man'na xāho ngue gará dogua 'mø gá carbᵐ ha gui m'məhmī Oja, hinda gue'a ngue di ja gā yoho ni gua 'nε ngutho gui mma rā nīdu hapᵐ ja rā sibi di dānzø para zāntho. 46 Nup'ᵐ ja rā nīdu 'bəhyø dønᵐ hinha rá nζεgui dā zi'a ni ngø. Rā sibi p'ᵐya, hījam'mø dā huεt'i. 47 Nu'mø guí εnā ngue rá ts'oqui ni dā p'ᵐ gá 'yøtra ts'oqui, dami hyahni dā, gui 'yei. Man'na xāho ngue dā n'natho ni dā 'mø gá carbᵐ ha gui m'məhmī Oja, hinda gue'a ngue di ja gā yoho ni dā 'nε ngutho gui mma rā nīdu. 48 Nup'ᵐ ja rā nīdu 'bəhyø dønᵐ hinha rá nζεgui dā zi'a ni ngø. Rā sibi p'ᵐya, hījam'mø dā huεt'i. 49 Porque nu to gā dā ma rā nīdu, di nzø conā sibi.

50 Tengū rā u, xāho ngue te di ma ma'ut'i. Pε nu'mø ya hīngui u, ya hīnte di muui. Xquet'a gui njathᵐ p'ᵐya, 'yo guí nnehᵐ ngue hīnte dādi muui'a te gni 'yohᵐ. 'Yo gādi njunt'i n'na ngu n'na'ahᵐ.

10

Bi xännbá yø ja'i rá Jesús hìn'yü rá nt'edi di nxummi yø xisu.

¹ Nuna rá Jesús mi 'bap'ü ja rá hnini Capernaum, pe bi ma i mpa p'ü ja rá häi Judea. Bi thogui i ma man'na nguadi rá dathe Jordán. Mandøngu dyø ja'i bi zomp'ü 'bui. Gä bi xännbá rá hya yø ja'i, tengutho xi 'yørbü ja yø hnini xi thogui. ² Bi guat'i 'da yø fariseo p'ü 'buhra Jesús ngue da 'yørpa yø nt'änni, porque honnbi ha di züdi ngue hinda gue'a rá hya da ma. Bi 'yëmbi:

—¿Ua ja rá nt'edi ngue di nxummi rá xisu n'na rá n'yohü, ua gue hìn'ná?

³ Mi dahra Jesús, bi 'yëmbi:

—Xi rá ley bi 'yotra Moisés, ¿te 'be'a má hya mmamp'ü?

⁴ Mi dahyø fariseo p'üya, bi 'yëmbi:

—Nup'ü ja rá ley bi 'yot'a, i mmamp'ü ngue da zä da 'yøtra sücua n'na rá n'yohü ngue di nxummi rá xisu.

⁵ Mi dahra Jesús, bi 'yëmbi:

—Nuna rá Moisés bi unna nt'edi ngue da nangra sücua ngue rá nxuni, pe ngue mandø nnaxitho yø n'yomfemi yø ja'i, janangue bi njap'ü. ⁶ Pe nup'ü rá müdi hinga ngu'a rá hya bá sännbá Oja da 'yøtyø ja'i. Porque mmamp'ü ja rá Maca Libro ngue nü'mø mambá nhohra ximhäi, Oja bi hocra n'yohü 'në bi hocra xisu. ⁷ Janangue rá n'yohü sop'ü rá papá, sop'ü rá mamá ngue 'bühmi rá xisu. ⁸ Nüya yo nc'ei ya, di nne n'na ngu n'na, janangue ya hingu i yo nc'ei, sinoque entho n'na

nc'ε̄itho. ⁹ Janāngue nuyá, nuya yo nc'ε̄i bi pēn'na Oja, hīn'y_u rā nt'ε̄dī ngue to di xunnbābī.

¹⁰ Nup'u ja rā ngu p'uya, nuya yø xādi rā Jesús bi 'yānni te nne dā m̄anya yø hyā xī mā. ¹¹ Rā Jesús bi 'yε̄mbi:

—Nū rā n'yoh_u dī nxummi rá xisu, nū'mø hømbi nthatrá n'yoh_u, dā mε̄ m̄an'na rā xisu, ya rā ts'oqui øtrā n'yoh_u. ¹² A nū rā xisu dī nxummi rá ndø, 'nε̄ høndi nthatui m̄an'na rā n'yoh_u, ya rā ts'oqui øtrā xisu.

Bi xi Oja rā Jesús ngue di japyø basi.

¹³ Bi zixyø basi yø ja'ī p'u 'buhra Jesús, i nnepyø ja'ī ngue dā dospa yø ya yø basi 'nε̄ dā xi Oja ngue di japyø basi. Pε̄ nuya yø xādi rā Jesús bi hejpa yø ja'ī bá zi yø basi. ¹⁴ Bi mbøcue 'mø mī nu te øtyø xādi rā Jesús, bi 'yε̄mbi:

—Dami hyehm_u yø basi dā thocua dí 'bui. Porque tengutho yø ja'ī ya o rá 'yε̄ Oja, xquet'a njarb_u ya yø basi ya. ¹⁵ Majuanī dí xi'ah_u ngue n'na rā ja'ī hīngra 'yøde tengutho n'na rā basi ngue rā 'yøde, hīnda zā dā zo rá 'yε̄ Oja.

¹⁶ I thexyø basi rā Jesús, di japrā 'yε̄ p'u ja yø ya yø basi, i äp'a Oja ngue di japi.

Rā mmε̄mmeti hīmbi ne dā 'yø'te te bi xihra Jesús.

¹⁷ Ya ja ngue dā ma rā Jesús, pε̄ bá ja rā 'dihī n'na rā n'yoh_u. Bi ndantyøhm_u p'u 'bāi, bi 'yε̄mbi:

—Ague grā hoga xānbate, ¿te 'be'a ja ngue ga øt'e n'namh_{mā} ngue Oja di 'dacrā 'da'yo te para zantho? —bi 'yε̄mbi.

¹⁸ Mī dahra Jesús, bi 'yε̄mbi:

—¿Ua guí padī te guí m̄anya, ngue guí ε̄ngui xanhogä? Porque hønse Oja xanho. ¹⁹ Ua hīngui

padī hanja'ᵘ yø hya dī m̄anda Oja ngue ɛna: “Yo grá hyote. 'Yo grá 'yots'om'mäi. 'Yo grá bɛ. 'Yo to guí sännba rā fehñi. 'Yo grá hyäte. 'Damī su nī papá, damī su nī mamá” —bi 'yɛmbi.

²⁰ Mī dahra n'yohᵘ p'ᵘya, bi 'yɛna:

—Ague grá xännbate, nūya yø hya guí xicya, ya gā xtá øt'e asta gue'mø mará ngüɛgui.

²¹ Nūna rā Jesús bi hyetra n'yohᵘ yaui, pɛ dī nɛqui ngue dī mađi. Bi 'yɛmbaya:

—Di 'bɛ hman'na rā hya ja ngue gui 'yøt'e. Nī ma ya, damī pä te gā guí pɛts'i. Damī unna mɛnyu yø hyoya. Nū'mø gá 'yøt'e te díxi'i ya, ya bí ja nī mmɛti mahɛts'i p'ᵘya. Bá ɛ p'ᵘya, gā mmɛ mađague'a da tho'i p'ᵘ ja rā pont'i —bi 'yɛmbi.

²² Pɛ mī 'yøhra n'yohᵘ na rā hya bi sifi, mambi dudrā mmɛi. Bī matho, porque mará ndømmɛmmɛti.

Bī manna Jesús ngue Oja, hñte hɛmbi.

²³ Bi hyetyø xädi rā Jesús, bi 'yɛmbi:

—Xandøn hɛnnitho ha dī n'unyø mmɛmmɛti ngue da zo rá 'yɛ Oja.

²⁴ Nū'ᵘ yø xädi rā Jesús, di 'yøtho hanja ya yø hya bī ma. Pɛ rā Jesús mahømbi 'yɛmbi:

—Ague ts'ant'ᵘ'ahᵘ, nūya dí mmangä ngue xanhɛnnitho ha dī zo rá 'yɛ Oja, guehya yø ja'i xøgue mahøndra mɛnyu nī ma yø mmɛi ya. ²⁵ Ya fadi ngue rā cameyo, hñjam'mø da zä da thop'ᵘ ja rá xagu n'na rā 'yofani. Pɛ man'na xandøn hɛnnitho ngue n'na rā mmɛmmɛti dī n'unī da zo rá 'yɛ Oja.

²⁶ Nūna rā hya bī manna Jesús, mī 'yøhyø xädi, man'natho bī nsu yø n'yomfɛñi p'ᵘya. Dī n'yɛmbi:

—Rá nze_εgui ya h̄injonn̄i ja'ḯ da zä d̄i nyanná te ya'mø —d̄i n'yεmbi.

²⁷ Bi hyεtyø xädi ra Jesús, bi 'yεmbi:

—Nu'a ngue yø ja'ḯtho, h̄inda zä da zänse ha d̄i nyanyø te. Pε Oja h̄inte hεmbi, nu te nne da 'yøt'e, da zä ha di japi.

Bi manna Jesús ngue di tocabi ra nho'ḯ yø ja'ḯ n'youi p'ḯ ni ma.

²⁸ Nuna ra Bedu bi 'yεmbrā Jesús:

—Nugähe, ya xtá sohme p'ḯ te gä dí peshe ngue dí ten'nahe.

²⁹ Mi dahra Jesús, bi 'yεmbi:

—Majuani dí xi'ahḯ, ngue nu to gä xpá nzohyø ngu, xpá nzohyø cū, xpá nzohyø papá, xpá nzohyø basi, xpá nzohyø häi ngue tenngui ngue mmana hoga 'da'yo hya, ³⁰ pε mente 'bucua ja ra ximhäi ra ja'ḯ, yø ciento nniditho gangu'a te gä da din̄i ngue'a te gä xpá nzogui. Madague'a da ts'ui, pε ra pa di 'yεp'ḯ, di t'unna te para zantho. ³¹ Xangu yø ja'ḯ hnu mansu ua, pε nu'a ra pa'a, ja ts'utho dan̄i hnu mansu p'ḯ. Xangu yø ja'ḯ h̄ingui hnu mansu ua, pε nu'a ra pa'a, ja dan̄i hnu mansu p'ḯ.

Mahombi manna Jesús ngue da tho, pε bi ma ngue di bεnnate.

³² Ya ni hya ra 'yu ngue ni ma Jerusalén, ni 'bet'otho p'ḯ ni ma yø xädi ra Jesús. Nu'ḯ yø xädi ya i su, di 'yøtho hanja'a te øtra Jesús ngue ni ma Jerusalén. Pε ra Jesús bi zica n'nanni'ḯ 'de'ma yoho yø xädi, bi xifi xanho hanja'a te da thogui. Bi 'yεmbi:

³³ —A nuyá, ya nná mähä Jerusalén. Nuna ra hn̄ini na, nu ra N'yohḯ bí 'yε mahets'i d̄i ndäpyø

hmu yø mmäcja conyø xännbate ngue ra ley. Nuya p'uya, guehya da zännbi ngue da du. Di däpyø ja'i hīngyø judío ngue da hyo. ³⁴ Nuya yø ja'i di ndäpi, da n'yemmahya, da zots'i, da mei. M'mefa p'uya, da hyo. Pe rá hyu pa di bēnnate.

Ra Jacobo cona Xuua bi 'yäpra Jesús ngue di nja yø cargo xta nhets'i.

³⁵ Ra Jacobo cona Xuua, guehya yø ts'unt'ua ra Zebedeo ya, bi guarbu 'bähra Jesús, bi 'yēmbi:

—Ague grá xännbate, dí nne ga ä'a'be n'na ra mate ya.

³⁶ Mi dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—¿Tema mate gui nne ga øt'auí? —bi 'yēmbi.

³⁷ Bi 'yēn'ua ähra mate p'uya:

—Dí nnegä'be ngue nup'ua ha gui mmi ngue gui ndast'abi, n'na dí mihni n'yēi, n'na dí mihni gaha.

³⁸ Pe mi dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Ague n'yø'auí, hīnguí pađi te rá nsäui na ra hya guí ähmi. ¿Ua da zä gui thohmi'a ra n'ua i ja ngue ga thocä? Porque nugä mathoguitho ja ngue di ungä yø ja'i —bi 'yēmbi.

³⁹ Bi 'yēmbuya:

—Ahá, da zä ga sägä'be ra n'ua.

Mi dahra Jesús, mahømbi 'yēmbi:

—Majuani ngue ngu'a, xandøngu ra n'ua ja ngue gui säui, tengutho ra n'ua ja ngue ga thocä. Mathoguitho di un'auí yø ja'i tengutho ja ngue dí ungä yø ja'i. ⁴⁰ Pe nuna ra hya guí mmammí, hīndi tocagui ngue go ga sänni to di mip'ua ja ma n'yēi, oque to di mip'ua ja ma gaha. Nuna Oja, ya xanzänni to dí mi n'na ngu n'na ma hyo.

41 Nuna ra hya ähya yo nc'ei mi yaui ra Jesús, bi mbøcuc 'mø mi bahya mi 'det'a yø xädi, i sahra Jacobo 'nehra Xuua. 42 Pe ra Jesús bi peti gätho yø xädi, bi 'yembì:

—Ya guí pahmua ngue yø dast'abi xa t'ets'i, co gätho mi'da yø ts'ut'abi 'bap'ua ja yø hnini, gä di manda yø ja'i. Nu te di manda ngue da 'yøtyø ja'i, gue'a øt'a. 43 Pe nu'ahua, 'yo guí nne ngue gui mandathohua yø ja'i. Nu ra ja'i nne ngue xta nhets'i rá cargo da mefi, guehna ra ja'i jatho ngue di mpefi da máxyø mmic'ejui na. 44 A nu'ahua ya, nu'a da ne di m'met'o ngue gätho yø amigo ya, guehna jatho da gohi ngue ni mefihua na. 45 Conque ra N'yohua bí 'yε mahets'i, himbi 'yεhe ngue n'narbu da mi di mandatho. Sinoque bí 'yεhe ngue di mpefi da máxyø ja'i. 'Nε hinga høndra 'bäxte da 'yøt'e, asta da du ngue da yanì xandøngu yø ja'i.

Ra Jesús bi 'yøthe ra Bartimeo mi xädä.

46 Mi zømp'ua ja ra hnini Jericó ra Jesús, bi thogui ni n'youi yø xädi. Pe xandøngu yø ja'i bi ntet'i. Nup'ua nenihni p'uya, mi hup'ua na ra Bartimeo mi xädä, rá ts'unt'ua ra Timeo. Mi hup'ua ja ra nen'yu ngue äpra menyü yø ja'i thop'ua. 47 Mi bahra xädä ngue nuna ja ngue da thop'ua hudi, guehna ra Jesús ra mmøngu Nazaret. Bi mähra hmafi p'uya, bi 'yembì:

—Damì huεgagui ague Jesús rá mbom'meto'i ra David —bi 'yembì.

48 Nu'ua yø ja'i 'bap'ua mi huhra xädä, di hejpi ngue hindì mmafi. Pe ra xädä p'uya, ena man'na ma'bepi ngue nts'edi ga mafi, bi 'yembì:

—Dami huεgagui ague rá mbom'mεto'i ra David
—bi 'yεmbi.

⁴⁹ Bi m'mähra Jesús ngue øde hmat'i. Bi 'yεmbyø
ja'i p'aya:

—Dami xihmi ngue da εcua.

Bi ma bá ts'ohra xädä p'aya, bi t'εmbi:

—Da hyu ni mmui ya, ga 'yo, bi ts'o'i'na.

⁵⁰ Ra xädä p'aya, bi 'yεmp'ε rá tuhu, bi nanguj,
asta ra n'nats'i ngue di johya. Bi map'ε bi 'bähra
Jesús. ⁵¹ Ra Jesús bi 'yεmbi:

—¿Te gui nne di nja'i?

Ra xädä p'aya, bi 'yεna:

—Ague grá xännbate, di nne ngue di nzø ma dä.

⁵² Ra Jesús bi 'yεmbrä xädä:

—Ya da zä gui mma ya, bi zä ni dä ngue gui
εc'εigui ngue jagä ra ts'edi ga øthe'i.

'Bεxp'i nzø yø dä ra xädä p'aya. Bi zä bi n'yo ngue
bi mεp'ε ni ma ra Jesús.

11

*Ra Jesús bi yεrbε ja ra hnini Jerusalén, pε εspabi
yø ja'i, xifi ngue yø dast'abi.*

¹ Nu'mø ya ni ma da zømp'ε ja ra hnini Jerusalén,
ya 'yop'ε ja ra nyuni ja ra mbonza ja yø olivos.
Ja jarbutho ra hnini Betfagé 'nεhra hnini Betania.
Nuna ra Jesús bi 'yεt'i yoho yø xädi. ² Bi 'yεmbi:

—Ni mε nε ja ra hnini bí ja nε. Nu'mø gá cat'ui ra
hnini, gui timmi p'ε da nthat'i n'na ra burru ngue
ma'da'yotho, hinjongui sä. Bá xoqui ngue guá siui
ua. ³ Nu'mø to da 'yεn'au, hanja ngue gui xocui ra
burru, gui xihmi p'aya ngue honna Hmu. Pε dami
xihmi ngue hindä ya'atho di ndäpi.

4 Bī ma'u yoho yø xādi bi 'yεt'i. Bi dīmp'u manthat'i rā burru jonna goxthi ja rā nen'yu. Bi xojp'uya. 5 Nu'u yø ja'i mī 'bāp'u p'uya, bi 'yεn'a n'na nc'εi:

—¿Te 'bε'a guí øt'ui? ¿Hanja ngue guí xocui rā burru?

6 Nu'u xocra burru p'uya, bī mā tengutho xi manna Jesús. Nu'u yø n'yoh'u p'uya, bi unna nt'εdi bi zixra burru. 7 Mī zøp'u 'b'hra Jesús, bi gaspa rā burru yø tuhu ngue bi nøpa nts'ut'i. Bi hyuxra burru rā Jesús, bī ma. 8 Nup'u ja rā 'yu ja ngue da thohra Jesús, xangu yø ja'i nī 'bet'o ngue di tans'yø tuhu pøp'u ja rā 'yu. Mī'da yø ja'i p'uya, bi sajpa yø xi yø palma ngue pøp'u ja rā 'yu. 9 O made p'u nī ma yø ja'i rā Jesús. I 'bet'o 'da, bá 'befa 'da. Pε yø ja'i 'da ga matho ngue di johya, i εna:

—Nuna Oja, di japhna rá m'menhni 'b'cua, guehna tate naya. 10 Oja di japhna rā dast'abi bá 'benhni ngue di thocra 'befi mī p'hra dast'abi David. Maguesε na Oja bí 'b' mahets'i.

11 Nuna rā Jesús mī y'rbu ja rā hnini Jerusalén, bi zømp'u ja rā nija. Bī nu te øtyø ja'i 'b'p'u. Mī dāhra nde, bī mengui, i ma Betania. Bī mε'u 'de'ma yoho yø xādi.

Rā Jesús bi otra za ngue rā igo.

12 Mī hyaxp'uya, nuna rā Jesús bá εp'u Betania bá n'oxi, i ma Jerusalén. Nup'u ja rā 'yu p'uya, bi zā ngue tu manthuhū rā Jesús. 13 Bi hyanda n'na nza rā igo ngue ya xi 'dogui xanho. Bī ma bá nu ngue'mø di zædi. Pε hingui zædi, porque hinga pa p'u ngue di nzædi. 14 Bī 'yø'u yø xādi te bi xihra za, ngue bi 'yεmbi:

—Ya h_{in}n_i mantho di nz_uh_ni ndät'ä ya grá za —bi 'y_embi.

Ra Jesús bi 'yetyø ja'i mi mpäp'ua ja ra nija.

¹⁵ Nuna ra Jesús, nu'mø mi zømp'ua ja ra h_{in}n_i Jerusalén, bi map'ua ja ra nija. Nu'ua yø ja'i mi mpäp'ua thinnija, da gue'ua mad_i ntäi, gä bi 'y_et'i. Nuya yø ja'i di pøspa yø m_enyu yø ja'i yap'ua ni 'y_eh_e, bi 'yennbä yø m_exa. 'N_e bi 'yennbä yø nthuts'i'ua pä yø paloma. ¹⁶ Nu'ua yø ja'i ja te ha, ya h_{in}di japi da thop'ua ja ra thinnija. ¹⁷ Bi 'y_emb_yø ja'i p'uya:

—Nu'ua ja ra Maca Libro, nt'ot'i p'ua ra hya ngue Oja i _ena: “Nuna ma ngungä, ni hu ngue ra ngunga mhmat'Oja na, 'n_e ja ndanne ua gätho yø ja'i 'b'ua nximhäi”. P_e nu'ah_u, guí øth_u ngue ja di mp_eti ua yø b_e.

¹⁸ P_e nu'ua yø hmu yø mmäcja 'n_ehyø xännbate ngue ra ley mi bad_i te bi 'yøtra Jesús, hingu_i nnu manho. Bi hyoni ha di japi ngue da hyo ra Jesús. P_e hinga 'bexpi zä ha di japi, porque sup_i di mbøc_ue yø ja'i. Porque nu'ua yø hya xännbate ra Jesús, gä di 'yødyø ja'i. ¹⁹ Mi dähra nde p'uya, bi bømp'ua ja ra h_{in}n_i ra Jesús, bi m_e yø xädi.

Jatho da 'y_ec'ei yø ja'i ngue Oja di unni te da 'yäpi.

²⁰ Mi hyaxp_uya, bi thop'ua 'bähra za ngue ra igo. Bi nu'ua za p'uya ngue xi 'yot'i astä yø 'y_u. ²¹ Ra Bedu p'uya bi zo rá mmäi'a te ra hya xi manna Jesús. Bi 'y_emb_uya:

—Ague grá xännbate, nuna ra za gá s_u hmande, gue xa 'yot'i —bi 'y_embi.

²² Mi dähra Jesús, bi 'y_ena:

—Dam_i 'y_ec'ei ngue nu'mø gu_i mmat'Ojah_u, da mäxah_u Oja. ²³ Nu'mø guí _ec'ei h_u xanho ngue gue'a

nnu manho Oja ngue di nja'a te guí xihm_u, 'n_ε hinguí yob_εn_i n_i mm_uih_u, da zä guí 'y_εmp_u ra nyun_i ja n_u: “Dami 'uegue grá nyun_i, i map'ua ja ra jathe”, guí 'y_εmp_u. Ra nyun_i p'uya, da 'uegue, di map'ua guí xihm_u ngue di ma. ²⁴ Janangue dí xi'ah_u, nu'mø te guí äph_u Oja, dami 'y_εc'ei_u ngue di 'da'ah_u Oja te guí äph_u. Oja p'uya, da 'yøt'e ngue di nja'a te guí 'yäph_u. ²⁵ Nu'mø guí mmat'Ojah_u, 'n_ε bi zo n_i mm_u ngue hinguí nnu manho te øt'a n_i mmic'eiui, dami punnbi, n'namhma ngue xquet'a di pun'na n_i Papáhu bí 'b_u mah_εts'i. ²⁶ P_ε nu'mø ngue hin gadi punnbabi n_i mmic'eiui, xquet'a hindi pun'na n_i Papáhu bí 'b_u mah_εts'i 'mø.

Ra Jesús bi t'änni to bi unna nt'edi te øt'e.

²⁷ Ra Jesús, m_i zømp'ua ja ra hnini Jerusalén, i 'yop'ua ja ra nija. Bi guatyø hmu yø mmäcja p'uya, 'n_εhyø xänbäte ngue ra ley, 'n_εhya yø n'yohu 'b_εt'o p'ua ja ra nija. ²⁸ Bi 'y_εmbrä Jesús:

—Ague n'yø, çhanja te guí øt'e? ¿To bi 'da'i ra nt'edi'a te guí øt'e?

²⁹ M_i dahra Jesús, bi 'y_εmbi:

—Nugä xquet'a ga øt'ah_u n'na ra nt'änni ya. P_ε gue guí xicju hanja'a ra hya ga än'nah_u, n'namhma ngue xquet'a ga xi'ah_u to bi 'dacä ra nt'edi'a te dí øt'ä ua. ³⁰ Xiya, çte'o bi unna nt'edi ra Xuua ngue bi xixyabi yø ja'i? ¿Ua Oja bi unna nt'edi, uague yø ja'itho rá nt'edi'a te bi 'yøt'e?

³¹ Yø ja'i p'uya, di n'yänni te di dadi. Di n'y_εmbi:

—¿Teni 'b_ε'a ga xihm_u ya'mø? Nu'mø ga xihm_u ngue Oja bi unna nt'edi te bi 'yøtra Xuua, da 'y_εnju p'uya: “Xina ra hya bi manna Xuua conná ngueque, çhanja ngue hingá 'y_εc'ei_u 'mø?” da

'yɛnjɪ p'ɥya. ³² A nu'mø ga xihmɥ ngue yø ja'itho bi unna nt'ɛdi te bi 'yøtra Xuua, ya nts'udyø ja'i —di n'yɛmbi.

Rá nzɛgui p'ɥya, bi zänyø ja'i ngue ya h̄inte da xifi te'o bi unna nt'ɛdi'a te bi 'yøtra Xuua, i sup̄i di mbøcɥe yø ja'i. Porque gätho yø ja'i ɛc'ɛi ngue rá pøngahya Oja na ra Xuua. ³³ Janangue bi 'yɛmbɥya:

—H̄indí paçähe to bi unna nt'ɛdi'a te bi 'yøtra Xuua.

M̄i dahra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Ya h̄ingá xicjɥ na ra hya dí ä'n'nahɥ, ni xinga guecä ga xi'ahɥ to di 'dacra nt'ɛdi na te dí øt'e.

12

Rá Jesús i hyɛjpa ra hya n'na ra huahi ngue ra jomhmi.

¹ Nuna ra Jesús, bi hyoni te gui hyɛjpa yø hya bi xihyø ja'i. Bi 'yɛmbi:

—M̄i 'bɥ'a n'na ra n'yohɥ ngue bi 'yøt'a n'na rá nuä'uva. Bi føt'e gä rá häi. Bi hoqui hapɥ da dɛ'myø uva 'mø bi nja. 'Nɛ bi hocra n'nøque hapɥ da mihra mähūi. Bi hyoni to da gonhui rá huahi, n'namhma ngue nu'mø bi nja yø uva, di t'unna mmɛhūi'a te di tocabi. Bi ma yap'utho ra mmɛhūi p'ɥya. ² M̄i zønna pa da thacyø uva p'ɥya, nuna ra mmɛhūi bi mɛnhna n'na rá hmiqui ngue da tu yø uva di tocabi. ³ Pɛ nu'ɥ yø mɛfi mambi 'bɥp'ɥ bí ja ra huahi, bi bentra hmiqui 'mø m̄i zømp'ɥ 'bɥi. Bi ɯni, bá ɛrbaya. Pɛ h̄inte bi unni. ⁴ Ra mmɛhūi p'ɥya, mahømbi mɛnhman'na rá hmiqui p'ɥ bí ja ra huahi. Nu'ɥ yø mɛfi ya mambi 'bɥp'ɥ, hømbá mbøcɥe. Bá pandothobi rá hmiqui ra mmɛhūi. Bá ɛrpa rá ya. ⁵ Ra mmɛhūi

p'uya, mahømbi menhman'na rá hmiq̄ui. Pε ya bá tho'a bi mennbaya. Bi sigue bi mennbabi mi'da p'uya. Ngut'atho bi ørpe, 'bη i'da bi pæt'i, 'bη i'da bi ho.

⁶ Nuna ra mmehui p'uya, mi si n'na rá ts'ant'η ngue emmei di madi. Ya emp'uya: “Ma ga penhnä nā mā ts'ant'η ya. Nu'mø bi nu yø mēfi nā, dā nu mansu, porque mā ts'ant'η nā”, i enā. ⁷ Pε nu'mø mi zømp'η 'bηhyø mēfi nā rá ts'ant'η ra mmehui, di n'yembyø mēfi: “Nuna ya, guehna ra ts'ant'η ja ngue dā gohmi ra huah̄i naya. Ma ga hohη ya, n'namh̄mā ngue ya mā mmētiη ra huah̄i”, di n'yēmbi. ⁸ Bi bennbaya ngue bi hyo. Bi ma bá emmā xøts'e ra huah̄i p'uya.

⁹ Nuna ra Jesús, bi 'yānyø ja'i, bi 'yēmbi:

—Xi'mø ya bi nja ya yø hyā dí xi'ahη ya, ζteni 'be'a dā 'yøtra mmehui? Siempre dā mā ra mmehui p'uya, dā ho yø mēfi conhui rá huah̄i. N'nan'yo mi'da yø ja'i di fātra huah̄i p'uya. ¹⁰ Guí pahmη xanho ra hyā mmamp'η ja ra Maca Libro ngue enā: “Nuna ra do himbi nu manho yø hyøn̄nigu, guehna ra do brá 'bebo p'η brá fη ra jado naya. ¹¹ Nguna ra hyā xa nzān'Oja ngue di nja. A nujη p'uya, dí emh̄mη ngue mazihotho te øt'Oja”, enna hyā.

¹² Ra Jesús høn̄tho bi xihyø ja'i ya yø hyā ya, bi ne yø ja'i xti bentra Jesús ngue xta ngot'i. Porque pahyø ja'i ngue go xihya yø hyā bi h̄yεcra Jesús. Pε himbi zā xti bent'i, porque sup̄i di mbøcue mi'da yø ja'i. Janangue h̄inte bi japi.

I nnepyø ns̄iui ra Jesús ngue dā 'yēmbi h̄ingui ja ts'edi di njutra mēnyu nj̄i.

13 Nuya 'da yø fariseo, da gue'da yø ja'i ra Herodes, bi 'benhni ngue da jəjpaθo hāi te gā ya ra Jesús, para ngue da zāp'ɥ di yapa m'mefa. 14 Bi 'yɛmbi:

—Ague grá xännbate, dí paçähe ngue grá hoga n'yohɥ, porque gä pømmānho rā hya guí mma. 'Nɛ hinguí su'a te mbɛn'na'i yø ja'i. Madague'a ja yø cargo 'da yø n'yohɥ gui yaui, pɛ hinguí su gui xifi ndana rā hya majuañi. Sinoque majuañi ngue guí xännbate'a rā hya nne Oja ngue gdá n'yohɥ. Dami xicje ya, çua xanho ngue di njutra mɛnyu ähra dast'abi, uague hin'na? —bi 'yɛmbi.

15 Pɛ rā Jesús ya paði te mbɛnnbabi yø ja'i ngue'a rā nt'änni ørpe, bi 'yɛmbɥya:

—çHanja ngue guí sāmhyagahɥ? Dami 'yurçahɥ rā mɛnyu —bi 'yɛmbi.

16 Bi unna mɛnyu p'ɥya ngue da nu. Mi nu rā mɛnyu rā Jesús, bi 'yɛmbi:

—çTo rá hmi na n'youi rā mɛnyu ja ua? çTo rá thuhɥ na rā thuhɥ n'youi rā mɛnyu?

Mi dahyø ja'i yaui rā Jesús, bi 'yɛmbi:

—Guehna rā dast'abi naya —bi 'yɛmbi.

17 Rā Jesús bi 'yɛmbyø ja'i yaui:

—Nu'a ja ngue gui 'yøthɥ ya, dami unhnɥ rā mɛnyu di tocabi rā dast'abi. Da gue Oja p'ɥya, dami unhnɥ'a te di tocabi.

Nuna rā hya i dahra Jesús, di 'yødya yø ja'i yaui.

Bi manna Jesús ngue di bennate yø ánima.

18 M'mefa p'ɥya, bi ma 'da yø saduceo, nuya ɛmbi ngue hĩndi bennate yø ánima. Bi 'yembrā Jesús:

19 —Ague grá xännbate, nup'ɥ ja rā ley bi 'yotra Moisés, nt'ot'i p'ɥ rā hya ngue ɛna: nu'mø bi du

n'na ra n'yoh_u, 'n_ε h_indi m'm_uhyø bas_i, nu rá xisu ra ánima da zogui, nu'a rá n'yoh_u ra ánima, gue'a di nthatui ra 'danxu'a, n'namhma_u ngue di m'm_uhyø bas_i tengutho 'mø xt_i m'm_uhyø bas_i ra ánima. ²⁰ A nuyá, xi'mø di 'b_u'i yoto ma'yoh_u ngue εdadi ncu ya. Nu'a ra n'yoh_u ma da, di nthati. P_ε da 'y_εhra pa da du, 'n_ε h_indi m'm_uhyø bas_i. ²¹ Janangue nu'a rá n'yoh_u ra ánima m'm_εfa bi m'm_ui, go di nthatui ra 'danxu'a. P_ε xquet'a da du ra n'yoh_u 'n_ε h_indi m'm_uhyø bas_i. Nu'a rá hyu rá n'yoh_u p'uya, h_ondi nthatui ra 'danxu 'mø bi du rá n'yoh_u. ²² Di siguetho di nthatra xisu 'mø bi du rá ndø, asta gue'mø bi du gá yoto ma'yoh_u. Gá di nthatui ra xisu, 'n_ε gá bi du yø n'yoh_u. P_ε h_im_ubi m'm_uhyø bas_i. Rá nzεgui p'uya, da du ra xisu. ²³ A nuyá, xi'mø ra pa dan_i b_εnnate yø ánima ya, ¿dana_u gue'a ya yoto ma'yoh_u rá m_εti ra xisu? Porque gá bi m'm_uh_um_i.

²⁴ Mi dahra Jesús, bi 'y_εmbyø ja'j_i yaui:

—H_ingu_i pad_i ha rá nja ra hya gu_i mmamhma_u. Porque h_inga gu_εp'ya gá nd_inni mm_uih_u'a te ra hya nt'ot'i p'ya ja ra Maca Libro. 'N_ε h_ingu_i pah_um_u hang_u rá ts'edi Oja i ja. ²⁵ A nu'mø bi b_εnnate yø ánima, da gohi tengutho yø anxε Oja, ya h_indi nthatyø ja'j_i. ²⁶ Nup'ya ja ra hya bi 'yotra Moisés, ja di n_εqui p'ya ngue di b_εnnate yø ánima. Porque nt'ot'i p'ya ra hya bi man'Oja 'mø mi nyap'ya bi nzø ra ndat'o, ngue bi 'y_εna: “Guecá drá Ojagá ngue ra Abraham. Drá Ojagá ngue ra Isaac. Drá Ojagá ngue ra Jacob”, bi 'y_εn'Oja. ²⁷ Ja di n_εqui p'uya, ngue nup'ya 'b_u Oja, h_ingu_i tu yø te yø ánima. Janangue h_ingu_i pad_i ha rá nja'a ra hya gu_i

mmamhmu.

Nuya yø hya di manda Oja, bi manna Jesús ndana ra hya ma datho ja ts'edi da 'yøtyø ja'i.

²⁸ Nu'a n'na ra xännbate ngue ra ley, bi 'yøde ha i dapra hya yø ja'i mi yaui ra Jesús. I nnu ngue bi dadi xanho. Bi 'yembaya:

—Xiya yø hya di manda Oja p'ua ja rá ley, ¿ndana ra hya exa ma datho di ja ts'edi Oja ngue da 'yøtyø ja'i?

²⁹ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nuya yø hya di manda Oja, nuna exa ma datho di ja ts'edi Oja ngue da 'yøtyø ja'i, guehna ra hya ngue ena: “Ague gyø judíohu, dami 'yøhmua na ra hya ja ua. Nuna ra Hmu ma Ojahu, 'dase na. ³⁰ Dami ja ndummui ngue mathoguiho gui mahmu Oja co gátho ni mmaihmu. Hønt'a gui mbemhmu'a”. ³¹ Nuna rá yoho ra hya di manda Oja, 'ne di ja ts'edi Oja ngue da 'yøtyø ja'i, guehna ra hya ngue ena: “Dami mahni mmic'eiui tengutho gni ne ngue di ma mamadi'i”, enna hya. Guehya yoho yø hya di manda Oja ya, 'ne tate di ja ts'edi Oja ngue da 'yøtyø ja'i. Guehya yø hya 'bet'o ya ngue gátho mi da yø hya di manda Oja.

³² Mi dahra xännbate ngue ra ley p'uya, bi 'yembi:

—Xanho te gui mma gra xännbate. Majuani te gui mma ngue nuna Oja ma Hmuhu 'dase na.

³³ Guehya yø hya ma datho ja ngue da 'yøtra ja'i ya, da hyahra mmui ra ja'i ngue di ma Oja, 'ne di mahra mmic'eiui. Nu'mø ngue ngu'a dí øthu p'uya, ya man'natho nnu manho Oja te dí øthu p'uya, ngue'ua yø 'bøt'e ørpa yø ja'i p'ua ja ra nija, da gue'ua mi da yø cosa ma t'unni Oja.

34 Bi nū ra Jesús ngue pađi te mman'a ra n'yohu yaui, bi 'yεmbaya:

—Ya mi zits'utho gađi 'bedi ngue guí so rá 'ye Oja —bi 'yεmbi.

Mi xifi tengu na ra hya na p'uya, ya hinni mantho tema hya hønxta 'yányø ja'i ra Jesús.

Ra Jesús bi xihyø ja'i ngue ra Cristo hingra ja'itho.

35 Nuna ra Jesús bi xännba ra hya yø ja'i p'ua ja ra nija. Bi 'yεmbi:

—Nuna ra Cristo bá εx Oja ngue di ndast'abi, yø xännbate ngue ra ley p'uya, i mman'u ngue dague'a n'na'u yø mbom'meto ra David. Pe nugä ga xi'ahu hanja ya, madague'a ngue rá mbom'meto ra David, pe nuna i hma, hingra ja'itho na. 36 Porque ra David, gue'a ra Espíritu Santo bi bennbabi ra hya bi 'yot'i, ngue bi 'yεna: “Nuna Oja, nu'mø mi zojbagui ma Hmu, nguna ra hya bi xifi, bi 'yεmbi: Dami micua ja ma n'yεigä ya, asta gue'mø ga øt'e ngue guí manda gätho'u ni nsaiui”, bi 'yεmbi.

37 Ja di nequi p'uya ngue ra David, nu'mø nnønna Cristo, ni hutu ngue rá Hmu. Janangue ra Cristo di nequi ngue hingra ja'itho, madague'a ngue rá mbom'meto ra David.

Bi xihyø ja'i ra Jesús ngue di mfädi xanho, hinda hyätyø xännbate ngue ra ley.

Xandøngu yø ja'i 'bap'ua ja ra nija. Nuna ra hya xännbate ra Jesús, janjuani ngue yø mmäi ga 'yøxyø ja'i. 38 Bi sigue bi xännbabi ra hya yø ja'i ra Jesús. Bi 'yεmbi:

—Dami mfähmu xanho ya, 'yo di hä'ahu yø xännbate ngue ra ley. 'Yo guí øthä tengutho ga

'yo'ʌ. Porque di ho ngue sət'a häi yø he. 'Nɛ di ho ngue di respeta yø ja'i ha gui zengua p'ʌ ja rā täi. ³⁹ Nup'ʌ ja yø nija p'ʌya, i huantho yø nthuts'i tate xanho ngue ja hup'ʌ. Nup'ʌ øt'a ngo yø ja'i p'ʌya, xquet'a nne ngue tate xtanho ha da mi. ⁴⁰ I tunnba yø ngu yø 'danxu, i häti ngue embi di xannbi te pɛts'i. Nunā rā hyā gā ngorpā yø dā yø ja'i p'ʌya, nu'mø mmat'Oja, ndø ya'atho mmat'Oja. I nne da 'yɛmbyø ja'i ngue yø ndøhoga n'yohʌ. Pɛ nuyá, guehya mathoguitho rā castigo da thohya ngue gätho mi'da yø ja'i.

N'na rā 'danxu bi unna mɛnyu Oja.

⁴¹ Nunā rā Jesús, mi hup'ʌ ja rā nija ha ja rā huada ɛtyø mɛnyu yø ja'i. Hɛti ha gā yatyø mɛnyu yø ja'i p'ʌ ja rā huada. Bi nu xangu yø ja'i ngue yø mmɛmmɛti xandøngu rā mɛnyu di unī. ⁴² Bi nu n'na rā 'danxu ngue rā zibøhyoya, xquet'a bi gät'i yoho yø zi xani p'ʌ ja rā njɛmɛnyu. ⁴³ Bi zonhyø xädi rā Jesús, bi 'yɛmbʌya:

—Majuani dí xi'ahʌ ngue rā zibøhyoya nā rā 'danxu bi unna mɛnyu ya, pɛ man'natho nnu manho Oja rá mɛnyu bi unna, hinda gue'ʌ yø mɛnyu mi'da yø ja'i di unī. ⁴⁴ Porque nuyā mi'da yø ja'i, yø mmɛmmɛti ya, pɛ gue'a rá mɛnyu xa pongui di unī. A nunā rā 'danxu, zits'ʌ drá mɛnyu mi ha. Mi ja ngue xta nzi rá mɛnyu bi unī.

13

Bi manna Jesús ngue bá ɛp'ʌ rā pa da xotra nija.

¹ Mi bømp'ʌ ja rā nija rā Jesús, nunā n'na rá xädi bi 'yɛmbi:

—Ague grá xännbate, nu ra nija, gue xandønnoho yø do n'youi. 'Nε mazihotho yø hm̄i yø do.

² M̄i dahra Jesús, bi 'yεmbi:

—Ahá, mazihotho gui nεqui ra nija. Pe nuna ra nija naya, bá εp'ε ra pa da xotyø ja'í na. Xøgue di nxædi, hin hapε nmi nεqui ra nija.

Bi manna Jesús te ja ngue di nja hante rá nζεgui yø pa.

³ Nup'ε ni hyandra nija, ja ni gop'ε ra nyuni bí ja ra mbonza ja yø olivos. Ja i mεp'ε yø xádi ra Jesús. Nup'ε bi zøni, bi m̄i. Bi guatra Bεdu p'εya, conna Jacobo, ra Xuua, ra Andre. Bi nyasεui ra Jesús, bi 'yεmbi:

⁴ —Dí nne gui xicje njam'mø di nja ya yø hya gui mmanya, ngue da xotra nija yø ja'í. ¿Tema hmεya di nja'mø ya ni ma da zønna pa di nja na te gui mmanya?

⁵ M̄i dahra Jesús, bi 'yεmbyø xádi:

—Dami mfähmε xandønho, 'yo gui nne to da hyä'ahε. ⁶ Porque xangu yø ja'í di n'yo ngue da 'yεmbyø ja'í: “Go guecä drá Cristogä ya”, da 'yεmbi. Gue'a di hyät'i xangu yø ja'í'a p'εya. ⁷ Nu'mø gá 'yøhmε ngue ya ja yø datunhni, ogue gui 'yøhmε ngue ya ja ngue di nja yø tunhni, 'yo sä gui suhε. Porque jatho ngue ya ngu'a ja ngue di nja. Pe hinga gue'ε yø hmεya'ε ngue rá nζεgui. ⁸ Da nangyø nación ngue da 'yørpε ra tunhni m̄i'da yø nación. Da nangyø dast'abi ngue da 'yørpε ra tunhni m̄i'da yø dast'abi. Di 'yan'ahäi ndap'ε bi zä. Di nja yø thuhü. Ja da fεp'ε ra n'ε ja ngue da tho'a m'mεfa yø ja'í p'εya.

Bi xihyø xádi ra Jesús ngue da zä ra n'ε, da ts'üi.

9 **Dami** mfähm. Porque da 'yēhra pa ngue da ts'ixah fädi. Da mēp'ah yø ja'i p'ua ja yø nija. Da ma ma dä'ah p'ua 'buhyø dast'abi. Di ndä'ah p'ua 'buhyø gobierno. Nguna da ja'ah yø ja'i ngue gui εc'εigah. Ngue nguna di nja'ah, nu'mø ya gdi yah yø ts'ut'abi, ja gui xihm p'ua ra hoga 'da'yo hya p'uya. 10 Hante ngue da ze'a te ja ngue di nja, nuna ra hoga 'da'yo hya jatho ngue da ma ma'yoni gä rá nguni nximhäi. 11 Nu'mø bi ma ma bent'i'ah, 'yo sä di tu ni mmaih'a ra hya ja ngue gui xihm ra ts'ut'abi. Porque nu'a ra ora gui dä ni hyah p'ua ja ra ts'ut'abi, gue'a ra Espiritu Santo di ben'na ra hya gui xihm ra ts'ut'abi. Ya hingni n'yomfenise gui jucj ra hya gui mmamhm. 12 A nu yø n'yoh εc'εigui, di dase'u yø n'yoh hingui εc'εigui ngue da tho. Yø papá p'uya, nu'mø bi 'yεc'εigui yø basi, di dase yø basi ngue da tho. Yø basi p'uya, nu'mø bi 'yεc'εigui yø papá, di dase yø papá ngue da tho. 13 Ndap'u bi zä da z'ah yø ja'i ngue gui εc'εigah. Pe nu ra ja'i hindä hyεgagui, xindä hangu ra n'u da thogui, gä da zeti, guehna ra ja'i di nyanná te na.

14 Xquet'a guí nnuh ngue di nja ya yø hya bi manna pøngahya Daniel, ngue nup'ua ja ra xequi hin'y ra nt'edi di m'muhyø ja'i, ja da 'yørb ra nts'oni yø ja'i. (A nuyá, nu ra ja'i di xädi, di n'yo rá mmäi 'mø bi nu ngue di nja ya yø hya ja ua.) Nu'mø gä nuh ngue ya bi nja'a p'uya, nu yø ja'i di 'bup'ua ja ra häi Judea, da 'dagui, di map'ua ja yø xanthø. 15 Nu ra ja'i di tømä xøts'e rá ngu, 'yo di ena ngue di ma mbo rá ngu ngue te da ha, sinoque da 'dagui. 16 Nu ra ja'i di 'yo ra 'befi, händi ma rá ngu ngue da ca rá tuhu, sinoque da 'dagui

n'nahmantho. ¹⁷ Pε huεcate yø xisu di hadyø basi'a ra pa'a, ogue di sadyø basi. ¹⁸ Dami 'yāphu Oja ngue nuya yø hya ya, hinda gue'mø ra pa ngue xta nse di nja. ¹⁹ Porque xandøn'utho te da thohyø ja'i na ra pa na. Nu te di nja, hinjam'mø xa nnu yø ja'i ngue xa njap'u asta gue'mø mambá fu'a nximhäi. 'Nε ya hinni mantho da hnu ngue mahøndi njap'u. ²⁰ Nuna Oja, ya xa nzänni ngue hinga ya'atho yø pa di nja na ra ndate na. A nu'mø ngue ya'atho di nja, ya hinjonda bongui. Pε da 'yøt'e ngue da thotho, porque Oja di mahya yø ja'i ya xa huanhni.

Rə Jesús bi ma ngue di n'yo xangu yø ja'i da ne ngue da hyätya yø ja'i ya εc'ei.

²¹ Nu'u yø pa'u, 'yo sä gui εc'ei hu ya yø ja'i da 'yεn'ah: “Nua, ja bí 'bucua ra Cristo”, ogue da 'yεn'ah: “Ní guehnu ja bí 'buhn”, da 'yεn'ah. ²² Porque xangu yø ndøbethani di n'yo ngue da 'yεmbyø ja'i: “Go guecä drá Cristogä ya”, ogue da 'yεmbi: “Go guecä rá pøngahyagä Oja ya”, da 'yεna. 'Nε da zä da 'yøtyø milagro. Nuya yø milagro da 'yøt'e, guehya da ne ngue di hyätyø ja'i nuya yø thanhni Oja ya. ²³ Mami n'unı da thä'ah. Janangue dadi 'bet'o'ah ya yø hya ja ngue di nja m'mefa.

Bi manna Jesús ngue mahönda εcua ja ra ximhäi.

²⁴ Nu'mø bi tho'u yø ndate di nja, di m'mexui ra hyadi 'nεhra zana. ²⁵ Da tähyø sø bí ja mahεts'i. Nu te gä bí ja maya, gä di pädi ha thogui. ²⁶ Da thandra N'yoh di 'yε mahεts'i ngue da n'youi ra gui. Da hnu ngue magesε, porque mathoguitho ja rá ts'edi. ²⁷ Nu'u yø anxε da n'youi, da menhni gä

rá ngun̄i nximhäi, ngue di perpabi yø ja'i nuya xa huanhni.

Bi nhyεjpabi rá hya n'na nza rá igo.

²⁸ Dam̄i pahm̄a n̄a rá hya ga hyεcä ya, ngue gdá hyεjpabi rá hya n'na nza rá igo. Nu'mø ya bi c'amyø 'yεza ngue bi 'dogui, guí pahm̄a p'uya ngue ya ni ma di pat'i xanho häi. ²⁹ Nguna rá hya ja ngue di nja ya. Nu'mø gá nuh̄a ngue bi nja ya yø hya dí xi'ah̄a ya, dam̄i pahm̄a ngue ya xma nguερatho ga ma εhε. ³⁰ Nuya yø hmεya dí xi'ah̄a ya, dam̄i pahm̄a ngue guehya di nja ya, hante ngue da du yø ja'i 'bahyø pa ja p'uya. ³¹ Nu te bí ja maya, 'nεcua ja rá häi, hingui zai. Pε nuna rá hya dí mmangä, ja para zantho n̄a.

Bi hyεcra hya rá Jesús ngue yø mεfi hingui padi tema pa da zøhyø hmu di manda.

³² I p̄aε Oja tema pa di nja ya yø hya dí xi'ah̄a. Ni xingyø anxε di padi, ni xinga gueque dí padi tema pa di nja, madague'a ngue rá Ts'ant'ugui Oja. ³³ Janangue dam̄i ndø'mateh̄a, mat'Ojah̄a hangū rá pa. Porque hingui pahm̄a tema pa, tema ora ga søcä ua. ³⁴ A nuyá, tengutho n'na rá n'yoh̄a bi ma yap'atho, pε himbi zohra hya tema pa da pengui. Nu'ya yø mεfi bi fäti te pets'i. N'na ngu n'na yø mεfi bi zännba yø tarea ja ngue da 'yøt'e. Nu'ya ja rá goxthi, bi 'bämb̄a n'na rá mängxothi, bi xifi ngue da mädi xanho rá goxthi. ³⁵ Pε nuya bi ma mafäti rá 'bεfi, hingui padi tema pa da zøhyø hmu. Da gue'ah̄a ya, dam̄i mfähm̄a xandønho. Porque xquet'a hingui pahm̄a tema ora da zøhni hmuh̄a, o nuh̄ma ndetho da zøhø, ogue made rá xui da zøhø, ogue ni ma da hyats'i da zøhø, ogue nεcahäi

da zøhø. ³⁶ Porque hønt'a goma ora da zøhø, pε man'nan'yo mi 'yøthε ngue h̄injondi ndø'mate 'mø bi zøhø. ³⁷ Nunā ra hya dí xi'ahε ngue gui ndø'matehε, h̄inga høn'athohε dí xi'ahε nā ra hya nā, sinoque gātho yø ja'ĩ dí xifi ngue di ndø'mate xandønhø.

14

Nuya yø ns̄iui ra Jesús ya sänni ngue da hyo.

¹ Ya mā nyo patho di nsännigo yø ja'ĩ ngue ra pascua. Guehnā ra pa ts'i ra thuhmε h̄ingui n'youi ra íxi. A nu'ε yø hmu yø mmäcja 'nεhyø xännbate ngue ra ley, guehya ya rá ya'atho yø pa honi ha di mbentra Jesús ngue da tho. ² Di n'yεmbi:

—A nuyá, h̄inga gue'mø ra pa ngue ra ngo ga benthε ya, n'namhma h̄inda nangyø ja'ĩ da yani.

N'na ra xisu bi xispa ra aceite rá ya ra Jesús.

³ Ya 'bɸp'ε ja ra hn̄ini Betania ra Jesús. Exa sihme p'ε ja rá ngu ra Simu nuna xi 'yøthe m'met'o ngue mi 'ya rá do'yo. Bi yut'ambo n'na ra xisu ni du n'na ra m'mo aceite ngue ra alabastro. I yup'ε ra aceite mazihotho ga yani, bi ma mahoqui connā paxi ngue ra nardo, pε xandøngu rá muui. Bi 'yøjpa rá 'yuga ra m'mo aceite p'εya, bi xispa bi rá ya ra Jesús. ⁴ Bi mbøcue 'da yø ja'ĩ mi 'bɸp'ε, di n'yεmbi:

—¿Hanja ngue bi ma ma'εnitho nā ra aceite nā? ⁵ Xta nza xta 'bā nā ngue xti t'unna mēnyu yø hyoya. Porque man'na xangu xti 'bā ra aceite ngue'a te ra nzābi tahrā ja'ĩ n'na jεya.

H̄ingui nnu manho yø ja'ĩ te bi 'yøtra xisu. ⁶ Pε ra Jesús bi 'yεmbyø ja'ĩ:

—Dami hyehm̄ nā rā xisu 'bucua. 'Yogui sah̄m̄, porque xanho te ørque. ⁷ A nuyā yø hyoya guí mm̄am̄hm̄, hangū rā pa guí nnuh̄ ya yø hyoya. Dā zā gui fāxh̄ te honi hōnt'a goma ora guí nne gui fāxh̄. Pε nugā hinga nzam̄hm̄ ua. ⁸ A nuna rā xisu guí mm̄am̄hm̄, bi 'yørcagui'a te bi zarpabi rá ts'edi bi 'yøt'e. Porque ya bi nja'a te mi ja xtí nja'mø dá n'yāgui. ⁹ Majuanī dí xi'ah̄ ngue nup'ua ha dā hmanā hoga 'da'yo hyā gā rá ngunī nxim̄hāi, xquet'a 'nε'a te bi 'yørcagui nā rā xisu, dā hma. Gue'a di fen'a.

Rā Judas di c̄tyø hyā ha di japi ngue di dā rā Jesús.

¹⁰ Nuna rā Judas Iscariote, guehna n'na nc'ei'ua 'de'mā yoho yø xādi rā Jesús, bi ma bá nyaui yø hm̄ yø mm̄äcja. Bá nhεca hyāui yø mm̄äcja ha di japi di dāpra Jesús. ¹¹ Mi 'yø'a rā hyā sihyø mm̄äcja, astā rā ndijohya. Bi xi p'uya ngue di unna mεnyū. Janangue bi hyonna Judas ha di japi ngue di dāpyø mm̄äcja rā Jesús.

Yø xādi rā Jesús bi hoqui te dā zi'a rā nde bi nsännigo ngue rā pascua.

¹² Ya fahra ngo nguehya yø pa ts'i rā thuhmε hinguī n'youi rā íxi. Nuna rā pa fahra ngo, guehna rā pa hode'yo yø jā'i ngue sännigo, ngue di nzibde ngue rā pascua. Bi yεmbyø xādi rā Jesús:

—¿Hap̄ guí nne gā hocāhe rā nzibde gdā nsännigoh̄ ngue rā pascua ya? —bi 'yεmbi.

¹³ Bi 'yεmbya yoho yø xādi rā Jesús:

—Ní mε n̄ bí ja rā hn̄ni ya. Guí nthεui n'na rā n'yoh̄ ni ma rá ngu, di tū n'na xōni rā dehe. Dami tennui hap̄ dā zōni. ¹⁴ Nup'ua ja rā ngu dā

zømp'uya, dami 'yɛnui ra mmɛnnigu: “Ra xännbate i ɛna: ¿Haru ja ra cuarto ga nzibdehe ma xädi ya, ja ga sähe p'ua ra ngo ngue ra pascua?” gui 'yɛnui.
 15 Ra mmɛnnigu p'uya, da 'yut'au n'na ra dacuarto ya mañoqui, bí ja maya ra tɔcangu. Ja dami hocui p'ua te ja ngue gdá nzibdehe p'uya.

16 Nuya yø xädi mi yaui ra Jesús, bi map'ua ja ra hnini bi xifi ngue da ma. Mi zømp'ua ja ra hnini, nuna ra hya xi manna Jesús, gue'a bi nja'a. Bi dinna ngu tengutho xi xifi, ja bi hojpu ra nzibde ngue ra pascua p'uya.

Bi xihyø xädi ra Jesús ngue padi ndana rá xädi ja ngue di dä.

17 Mi dähra nde p'uya, nup'ua ja ra ngu xi ma mañojpi te da zi, ja bi zømp'ua ra Jesús, ni n'youi'ua 'de'ma yoho yø xädi. 18 Mente sihmɛ p'ua ja ra mɛxa p'uya, bi 'yɛmbyø xädi:

—Nuyá, dí xi'ahua ngue nuua ja ra mɛxa dí sihmɛh, 'bucua n'na nc'ɛi jɔgatho häi, ya xa hyoni ha di japi ngue di dāgui.

19 Nuna ra hya bi manna Jesús, ɛmmɛi bi du yø mmɛi yø xädi. Bi madi bi 'yänni 'da mi 'da p'uya te'o na i mma, bi 'yɛmbi:

—¿Ua go guecä'a guí mmana? —bi 'yɛmbi.

20 Bi 'yɛntho 'mø mi dähra Jesús:

—Nuna dí com'be ma mohi ua dí sihmɛ ya, guehna di dāgā naya. Guehna n'na nc'ɛi ngue gui 'dema yohohua naya. 21 Majuani ngue ra N'yohua bí 'yɛ mahɛts'i da tho'a te ra n'ua ja ngue da thogui, tengutho nt'ot'i p'ua ja ra Maca Libro ngue di nja. Pɛ hague ngu ra castigo da thohna ra n'yohua ja

ngue di dāgui. Nūna rā n'yoh_u nā, mān'na xāho
ngue'mø h_{in} xtabá m'mai.

Rā Jesús bi xihyø xādi ngue di nzibde.

²² Mente sihm_ε rā Jesús, bi hyajmān'na rā
thuhm_ε. M_i ja mām_{ma}d_i Ojā p'aya, bi xenna
thuhm_ε, bi unyø xādi dā zi. Bi 'y_εmbi:

—Dām_i sih_u rā thuhm_ε ja ua ya. Nūná, guehna
mā do'yogā nā.

²³ Bi dεcra vaso po rá ngui rā uva p'aya. M_i ja
mām_{ma}d_i Ojā, bi unyø xādi dā zi 'da'its'ū. ²⁴ Bi
'y_εmbi:

—Nūna po rā vaso ja ua ya, guehna mā jigā nā.
Porque guehna rā hm_εya naya ngue nū'mø dá tū,
d_i nja rá ts'edi rā 'da'yo cohi øt'ah_u Ojā. Porque
nū'a d_i mfāmma ji, xāndøngu yø ja'i d_i nhohyø
ts'oqui. ²⁵ Majuan_i dí xi'ah_u ya, ngue ya h_{in}n_i
mantho 'dap'ū gā sih_u rá ngui rā uva, asta gue'mø
bi zōnna pa mā'da'yo hōnga sih_u p'ū d_i mānda Ojā.

²⁶ M_i juate rā nsihm_ε p'aya, bi dūta n'na rā thuh_u
ngue εspāb_i Ojā. B_i ma p'aya, i map'ū b_i ja rā nyun_i
ja rā mbonza ja yø olivos.

I pahra Jesús ngue dā zop'ū m'mefa yø xadi.

²⁷ Rā Jesús bi 'y_εmbi yø xādi:

—Gātho'ah_u ya, gui sogah_u p'ū'a d_i nxu_i. Porque
d_i nja'a te mmāmp'ū ja rā Macā Libro ngue εna:
“Gā øt'ā ngue dā dū rā māndε'yo. Yø dε'yo p'aya d_i
n'uεn_i”, i εnā. ²⁸ Pε nū'mø dá bennate, gan_i mpagā
Galilea, ja gan_i tōp'ah_u p'ū.

²⁹ Rā Bεdu p'aya, bi 'y_εmbi:

—Mādague'a ngue gā dā zoc'a'i p'ū ya m_i'da mā
n'yoh_u, pε nugā h_{in}gā soc'a'i —bi 'y_εmbi.

³⁰ M_i dahra Jesús, bi 'y_εmbra Bεdu:

—Majuani dí xi'i ngue nu'a di nxui ya, tobe hīndi ma'a rá yohmafi ra øni, ya xqui cōnga nhyundi, gui mma ngue hinguī paqui —bi 'yεmbi.

³¹ Pε ra Bedu p'uya n'nat'a mma ngue bi 'yεna:

—A nu'a, hin'na'a. Madague'a ngue 'dap'u ga tui, pε nugā hinga cōn'a'i —bi 'yεmbi.

Gātho'u mi'da yø xādi p'uya, 'da'igu bi ma.

Ra Jesús bi mat'Oja p'u ja ra xequi ni hu ngue Getsemani.

³² Nuna ra Jesús bi mähä yø xādi, bi zømp'u ja ra xequi ni hu ngue Getsemani. Nup'u bi zøni, bi 'yεmbi:

—Damī mihmi ua ya, mente ga thocä mits'u ní nguehnu ngue ga ma mat'Oja —bi 'yεmbi.

³³ Bi thohmits'u ní nguep'u ra Jesús, bi mε ra Bedu, ra Jacobo, ra Xuua. Bi mudi bi dār'man'u rá mmai ra Jesús, mathoguitho ngue bi du rá mmai.

³⁴ Bi 'yεmbyø n'youi p'uya:

—Janjuani ngue tu ma mmuigä, nup'u nna sä, ya ja ngue 'bexca tu. Damī cohmi ua ya, pε 'yogui ahmi —bi 'yεmbi.

³⁵ Ra Jesús bi thohmits'u ní nguep'u. Bi m'memfo häi p'uya ngue mmat'Oja. Bi 'yāp'Oja ngue'mø da ne, da yāni ngue'a ra ndate ja ngue da thogui. ³⁶ Bi 'yεmp'uya:

—Ague ma Papá'i, nu'i, gātho da zā'i. Damī yangui ngue'a ra ndate ja ngue ga thocä. Pε hinga nu'a go ga sännä gue'a di nja'a, sinoque nu te gui sänni, gue'a di nja'a.

³⁷ Mi juadi bi mat'Oja p'uya, bí 'yεp'u 'b'u hu yø xādi. Pε bi dīni ngue ya mi aha. Bi 'yεmbra Bedu p'uya:

—Ague Simu, ¿hanja ngue guí aha? ¿Ua xinga n'na ora di sä gui 'yä ni t'aha? ³⁸ Dami mat'Oja, 'yogui ahm. Nu'mø hingá mat'Ojah, nthambenitho hinda gue'a gui 'yøth. I nne ni mmæi ngue gui 'yøth na ra hya dí mmangä, pe emmei cuen'ni do'yoh.

³⁹ Mahømbi zop'u yø xädi, bi mengbu xpí 'yehē ngue bá mat'Oja. Tengutho xi man'a m'mæt'o, ngu'a ra hya xi Oja. ⁴⁰ Mambá pengbaya, mahømbi dinyø xädi ngue mi aha, porque emmei netha. Mi dambeni yø xädi ya nzofø, hinguí padí te di dadí. ⁴¹ Bi ma'a rá hyu ndi p'uya ngue bá mat'Oja. Mambá pengui, bi 'yembyø xädi:

—Gue mahønguí ahmi n'yø. Ga nuhmi, ya bi zønna ora di ndäpyø ts'oc'ei ra N'yohu bí 'yē mahets'i. ⁴² Dami nangüi. Ya bá ecua na di dāgui, ma ga ma c'athu ya.

Ya bi mbentra Jesús.

⁴³ Mente nzohyø xädi ra Jesús, bi zøhna Judas rá n'youi'u 'dε'mā yoho yø xädi, bá n'youi xangu yø ja'i, bá gu yø juai, bá gu yø za. Guehya yø ja'i xi menhyø hmu yø mmäcja, co 'nēhyø xännbate ngue ra ley, co 'nē'u yø n'yohu 'bet'o p'u ja ra nija. ⁴⁴ Nuna ra Judas, ya xi xihyø ja'i tema senya da 'yøt'e, xi 'yēmbi: “Nu'a ra n'yohu ga zenguagä ya, 'nē ga sarpa rá hmi, gue'a guí homhm'a p'uya. Gui benthu, pe gue mamí thøhma”, xi 'yēmbi. ⁴⁵ Janangue mi zømp'u 'bähra Jesús, bi guat'i ngue bi zengua. Bi 'yēmbi:

—Ague grá xännbate —bi 'yēmbi.

Bi sarpa rá hmi p'uya. ⁴⁶ Bexpi bentyø ja'i ra Jesús.

47 Bi guxrá juai n'na nc'ei rá xädi rá Jesús. Bi zennbabi rá 'yehé ra 'bet'o mmäcja, bi hyejpabi rá gu. 48 Rá Jesús bi 'yembyø ja'i bi bent'i:

—¿Ua guí emhmü ngue drá begä, ngue guí cähü yø juai, 'nē guí cähü yø za ngue guí benngahü?

49 Conque n'na pa ngu n'na pa nmi xänbä rá hyä yø ja'i p'ü ja rá njä. Uangui xtä nzä ja xqui benngahü p'ü. Pē nü te guí ørcähü ya, ya bi nja'a te rá hyä mmamp'ü ja rá Maca Libro —bi 'yembi.

50 Gä bi zop'ü yø xädi rá Jesús ngue bi 'dagui.

51 Nu'mø ya ni zi yø ja'i rá Jesús, bi ntet'a n'na rá ts'ant'ü. Hønda n'na rá sávana di mpät'i. Xquet'a 'nehnä rá ts'ant'ü bi ne xti bentyø ja'i ngue xtä nzits'i. 52 Pē nuna rá ts'ant'ü bi guas'yø ja'i ngue bi 'dagui. Bi zop'ü rá sávana mi tuhu, bi ma mangøtho.

Nuya yø n'yohü 'bet'o ngue yø judío bi hyaspabi rá güenda rá Jesús.

53 Nuna rá Jesús, bi ts'ixpü 'bühra 'bet'o mmäcja. Nup'ü ja rá ngu rá mmäcja, ja bi mpeti p'ü gätho yø hmu yø mmäcja, co 'nē'ü yø n'yohü 'bet'o p'ü ja rá njä, conyø xänbäte ngue rá ley, gä 'dap'ü bi mpeti.

54 Pē rá Bedu ní 'befa ya'atho p'ü ní ma yø ja'i ní zi rá Jesús. Mi zømp'ü ja rá ngu rá 'bet'o mmäcja, bi yat'ambo rá dathi. 'Dap'ü bi mihmi yø policia madi nharpü ja rá sibi.

55 Nu'ü yø hmu yø mmäcja co 'nē'ü yø n'yohü 'bet'o ngue yø judío, 'dap'ü bi mpeti ngue bi nhēca hyä, honi ha di japi ngue da 'yembi ni 'yup'ü da du rá Jesús. Pē hingui tini ha di japra hyä. 56 Xangu yø ja'i bi manyø fehni ngue di yapra Jesús. Pē hīndi ntinyø hyä ngue da 'da'igu da mamp'ü di yapate.

57 M'mεfa p'uya, bi guar'mi'da yø ndøβethani ngue di yapi. Bi 'yεna:

58 —Nuna ra n'yohu 'buca, ya xtá øcähe tema hya xa mman'a m'mεt'o na, ngue mi εna: “Ga xot'ä na ra nija ngue ra ja'itho bi hoqui. Rá hyu pa p'uya, dí jap'u man'na ra nija ngue hinjonni ja'i di hoqui”, mi εna.

59 Nguna ra hya bi hma, mi'da yø ja'i p'uya, n'nan'yo ra hya i mma. Ya hīndi ntinyø hya.

60 Bi m'mähra 'bet'o mmäcja p'uya ngue bi 'yεmbra Jesús:

—¿Te guí mmanna ra hya guí nyap'a'i ya n'yø? ¿Ua hin tema hya gdi thadi? —bi 'yεmbi.

61 Pe ra Jesús hīnte ga ndatho. Ra 'bet'o mmäcja p'uya mahømbi 'yεmbi:

—¿Ua gue'e grá Cristo, rá Ts'ant'u'i Oja nuna maguesε?

62 Mi dahra Jesús, bi 'yεna:

—Ahá, go guecä. 'Nε guí nnuhu ra N'yohu bí 'yε mahεts'i dani mmip'u bí ja rá n'yεi Oja nuna jase rá ts'edi. 'Nε da 'yεhra pa ngue hōnda εhe, di 'yε mahεts'i da n'youi ra guí.

63 Mi 'yøhra mmäcja na ra hya bi manna Jesús, n'na xet'itho rá pahni ngue bi ncuε. Bi 'yεmbyø ja'i p'uya:

—Nuya mfadi ya ngue hin te man'na ma tε-tigo dí homhmε ya. 64 Ya gá 'yøsehu ya ngue thenmahya Oja. Xiya, ¿te guí mmamhmε na ra hya bi manya? —bi 'yεmbyø ja'i.

Gátho yø ja'i p'uya 'da'igu bi ma, bi 'yεna:

—Nuna, ni 'yup'u ngue da tho na.

65 Bi mahyø ja'i p'uya ngue soxra Jesús. Bi gorpa yø dá conna ulu, 'nε bi mε'mi, bi 'yεmbi:

—Dami padī te'o bī mep'a'i ya —bi 'yεmbi.
Yø soldado p'uya, xquet'a bī mε'mi.

Bī manna Bēdu ngue hinguī padī te'o rā Jesús.

⁶⁶ Ya 'bup'ya ja rā dāthi rā Bēdu. Nu'a n'na rā xisu ngue rā gūni p'ya ja rā ngu rā 'bet'o mmācja, bi thop'ya 'buhra Bēdu. ⁶⁷ Mī nu ngue dī nharp'ya ja rā sibi, bi za di hēti p'ya. Bi 'yεmbi:

—'Nē'i nī n'youi rā Jesús nūna rā mmēngu Nazaret.

⁶⁸ Rā Bēdu p'ya, bi 'yεna:

—Nu'a rā Jesús guī mmanya, hīndī pacā te'o na. Janāngue hīndī pacā tema hya guī nne gui xicya.

Rā Bēdu p'ya, bī map'ya bī ja rā goxthi rā dāthi. Hōntho bī zōn'a goxthi p'ya, bī mmahra øni. ⁶⁹ Mahømbi nu rā Bēdu'a rā xisu p'ya. Nūna rā xisu bi 'yεmbyø jā'i 'bup'ya:

—Nūna rā n'yoh'ya 'bucua, guehna n'na nc'ei yø xādi rā Jesús.

⁷⁰ Rā Bēdu p'ya, mahømbi mā ngue hinguī padī te'o rā Jesús. Mī tho hman'na ts'equits'ya p'ya, yø jā'i 'bup'ya hømbi 'yεmbrā Bēdu:

—Majuani ngue nī n'youi rā Jesús, porque dī nēqui ngue grā mmēngu Galilea, nt'ødetho'a te gni ya.

⁷¹ Mī dahra Bēdu p'ya, mahømbi 'yεna:

—Dā jacā rā castigo Oja 'mø ngue hīmma juani te dī xi'ahya. Pε nūna rā n'yoh'ya guī xicjya, hīndī pacā te'o na.

⁷² Mī juadi bī manna rā hya na p'ya, mahømbi mmahra øni. Rā Bēdu p'ya bi zo rā mmāi na rā hya xi xihra Jesús ngue xi 'yεmbi: “Tobe hīndī ma'a rā yohmafi rā øni, ya xqui cōnga nhyūndī, guī mma

ngue h̄ingui paqūi”, xi 'yεmbi. Mi zo rá mm̄ai ra B̄edu na ra hya na p'uya, asta ra zondum̄m̄ai.

15

Bi ts'ixp̄a 'b̄ahra Pilato ra Jesús.

¹ Mi n̄εcah̄ai p'uya, bi m̄peti ḡátho ȳo h̄mu ȳo mm̄ácja, conȳo n'yoh̄a 'bet'o p'ua ja ra n̄ija, conȳo x̄ännb̄ate ngue ra ley, conȳo n'yoh̄a 'bet'o ngue ȳo judío. Bi nh̄εcahya ngue s̄änni ha di japi di yapra Jesús. Bi durp̄aya, bi zixp̄a 'b̄ahra Pilato. ² Rá Pilato bi 'yεmbr̄a Jesús:

—¿Ua gue'e rá dast'abi'i ȳo judío?

Mi dahra Jesús, bi 'yεna:

—Ahá, go guec̄a tengutho ra hya guí mm̄anya.

³ Ȳo mm̄ácja p'uya, x̄angu m̄i'da ȳo hya guí yap̄i.

⁴ Rá Pilato mah̄ombi 'yεmbr̄a Jesús:

—Ya guí øse te ḡama hya guí nyap'a'i ya. ¿Ua h̄in tem̄a hya gdi th̄adi?

⁵ Rá Pilato di 'ȳotho ngue h̄in tem̄a hya ga ndatho ra Jesús.

Bi manda ra Pilato ngue da ma mācuati ra pont'i ra Jesús.

⁶ Nun̄a ra Pilato, ja n'na rá costumbre ngue di th̄o'a n'na ra of̄adi 'm̄o ja ra ngo ngue ra pascua. Pe ȳo ja'i'ua huanh̄ni ndana ra of̄adi da ma math̄ogue.

⁷ Nu'a ra pa'a p'uya, m̄i of̄adi n'na ra n'yoh̄a ni hu ngue ra Barrabás. 'Dap'ua of̄adiui m̄i'da ȳo ja'i' ngue ȳo hyote, xi n'øt'a tunh̄ni. ⁸ Mi peti ȳo ja'i' ngue da xihra Pilato ngue di th̄o'a n'na ra of̄adi. ⁹ Rá Pilato bi 'yεmbȳo ja'i':

—¿Ua guí n̄neh̄a ngue ga th̄oc̄a'a rá dast'abi ȳo judío? —bi 'yεmbi.

10 I pahra Pilato ngue rā nts'eya øtya yø mmäcja xi däpra Jesús. Janangue nguna bi xihyø ja'i, porque bi ne xti thøgue. 11 Pε yø hmu yø mmäcja εmmεi di hatra ts'edi yø ja'i ngue da 'yäpra Pilato ngue di thøhra Barrabás. 12 Mahømbi 'yεmbyø ja'i rā Pilato:

—Xina rā n'yohu guí εmhmu ngue rá dast'abi yø judío p'uya, ζte guí nnehu ga japä nä? —bi 'yεmbi.

13 Yø ja'i p'uya, xøgue n'na hmafitho bi 'yεnä:

—Da guatra pont'i nä guí mmanya.

14 Rā Pilato p'uya, bi 'yεmbyø ja'i:

—Pε ζtema nts'o xa 'yø'nä p'uya?

Yø ja'i p'uya, man'natho ngue mafi, bi 'yεnä:

—Da guatra pont'i nä.

15 Rā Pilato p'uya, bi ne di hojpa yø mmæi yø ja'i mbøcue. Janangue bi thøhra Barrabás. A nuna rā Jesús, bi xihyø soldado ngue da fei, 'nε da zits'i ngue di cuatra pont'i.

Yø soldado thenmahya rā Jesús.

16 Bi zixyø soldado rā Jesús, i map'u ja rā dathi cuarte. Ja bi ma mapeti p'u gätho yø soldado. 17 Yø soldado p'uya bi heta n'na rā ulu ngue rā jupoi rā Jesús. Ya xi me n'na rā corona ngue yø 'uini, bi gäspa rá ya rā Jesús. 18 I thenmahya p'uya, bi 'yεmbi:

—I tate nä rá dast'abi yø judío ya —bi 'yεmbi.

19 Bi jänbä rá ya co n'na rā t'o. 'Nε bi zots'i. Bi ndantyøhmu p'u 'bähra Jesús tengutho 'mø ngue majuaní hnu mansu n'na rā dast'abi. 20 Mi juadi bi denmahya, bi gajpabi rā tuhu xi hete. Bi hetrá he ya mi he p'uya. Bi zixpaya ngue di cuatra pont'i.

Ya cuatra pont'i rā Jesús.

21 Nup'ɥ ja rā 'yu, bi nthɛui p'ɥ n'na rā n'yohɥ xpi 'yɛhra 'bɛfi. Rá mmɛngu Cirene na rā n'yohɥ, ni hu ngue rā Simu. Guehna rá papá rā Alejandro 'nɛhra Rufo. Nu'ɥ yø soldado maní zi rā Jesús, bi japa Simu ngue bi duxra pont'i nuna da ma macuati rā Jesús. 22 Nuna rā Jesús, i zixyø ja'i p'ɥ ja rā xɛqui ni hu ngue Gólgota. Nuna rā hya na, i nne da ma ngue rā Njɥaxhmu. 23 Nup'ɥ bi zonna Jesús, bi t'unna vino n'youi rā mirra para ngue di pumbɛnibi. Pɛ rā Jesús himbi ne bi zi. 24 Bi cuatro pont'i p'ɥya, mi juadi bi nø'mi. Bi ma rā taħa yø soldado p'ɥya ngue to xta rā taħa, gue'a da gaça n'na xɛqui rá he rā Jesús.

25 Gato xudi'a rā ora bi ma macuati rā pont'i rā Jesús. 26 Nup'ɥ ja rá ya rā pont'i bi cuati, bi ma macuati n'na rā letrero xi 'yot'i ngue mmamp'ɥ te bi ma ma'ɛpi. Nuna rā letrero, i ɛna: “Nuna rā n'yohɥ 'bɛcua, guehna rá dast'abi yø judío na”, ɛnna letrero. 27 'Nɛ yoho yø bɛ bi ma macuati rā pont'i, n'na i gohrá n'yɛi, n'na i gohrá gaha. 28 Ya bi nja tengutho rā hya mmamp'ɥ ja rā Maca Libro ngue ɛna: “Tengutho majapi yø ts'oc'ɛi, ngu'a da thogui”.

29 Asta huatyø ya yø ja'i thop'ɥ ja rā pont'i cuatro Jesús ngue thenni. I ɛmbi:

—A nuya n'yø, dami xorpabi rá nija Oja ya. 'Nɛ guí ɛna ngue nhyu patho gdi hojman'na rā nija. 30 Dami nyansɛ ya, bá cap'ɥ ja rā pont'i guí cuatya —ɛmbyø ja'i.

31 Nu'ɥ yø hmu yø mmäcja p'ɥya, conyø xännbate ngue rā ley, Gä thenmahya rā Jesús. Di n'yɛmbi:

—Mī mman̄n̄a rā n'yoh̄a ngue dā yanyø ja'ī. Pē nuyá, hinda zā ha di japi dī nyans̄e ya. ³² A nu'mø majuan̄i ngue rā Cristo rá dast'abi yø judío ya, dā zā dā cah̄n̄a ja rā pont'ī ya, n'namhma gā εC'εih̄a te dā mā.

Xquet'a 'n̄ε'ε yonc'εi 'dap'ε cuath̄a rā pont'ī thenmah̄ya.

Ya bi du rā Jesús.

³³ Mī hyūxyadi p'uya, bi m'mexui gā rā ximh̄ai asta hyū nde. ³⁴ Nu'mø n̄i ma dā zε'i hyū nde p'uya, rā ndøts'edi bi 'yεn̄a Jesús:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —bi 'yεn̄a.

I nne dā man̄n̄a rā hyā nā: “Mā Oja'ī, mā Oja'ī, ¿hanja ngue gā hyεgagui p'ε?” ³⁵ Ja mī 'bärp̄tho 'da yø ja'ī, bi 'yøde te bi man̄n̄a Jesús. Yø ja'ī p'uya dī n'yεmbi:

—Nun̄a rā n'yoh̄a nā, i nzoh̄rā Elías.

³⁶ Nun̄a n'na nc'εi mī 'bärp'ε, bi ma n'na 'dihitho bá hā n'na xεqui rā esponja xā ntud̄i, bi pop'ε ja rā vino xan'ixi. Bi nøtra t'o p'uya ngue bi cuarpā rá ne rā Jesús ngue dā zεts'i. I εmbyø n'youi p'uya:

—Ma gā nnuh̄a ya ngue'mø dā εp'ε rā Elías i nzofa ngue dā hyajhn̄a ja rā pont'ī.

³⁷ Pē rā ndøts'edi i 'yεn'a n'na rá hmafi rā Jesús. Bi du p'uya. ³⁸ Nu'a rā ora'a p'uya, nu'a rā ulu mī zεp'ε ja rā goxthi nija, bi xet'ī, i gai. ³⁹ Nu'a rā capita mī 'bärp'ε n̄i hyandra Jesús, bi nu te 'be'a gā bi 'yøtra Jesús ha i du. Bi 'yεn'a p'uya:

—Majuan̄i ngue nun̄a rā n'yoh̄a nā, rá ts'ant'ε Oja nā.

⁴⁰ Xangu yø xisu bí 'bärp'ε yap'εtho, hantho te gā bi nja. Nu'ε yø xisu'ε p'uya, n'youi p'ε rā Salomé,

conna Maya nuna ra mmengu Magdala, co 'nehna man'na ra Maya rá mamá ra t'ɥ Jacobo 'nehra José.
 41 Nuya yø xisu ya, nu'mø mambi 'yop'ɥ ja ra häi Galilea ra Jesús, mi n'youi p'ɥ ni ma, guehya mi fäts'i ngue di unni te honi. 'Nε xangu mi'da yø xisu 'bäp'ɥ ngue bi den'mø mi ma Jerusalén.

Ya bi ma nt'ägui ra Jesús.

42-43 Mi 'bup'ɥ n'na ra mmengu Arimatea ni hu ngue ra José, i 'bet'o ngue yø judío, 'nε di respeta yø ja'i. Xquet'a mi tø'mi ngue n'nahmantho di manda ua Oja. Pe comma ngue ya bi nde, ya da yətra pa ngue ra ts'äya, go guehna ra José bi hya ra ts'edi bi ma bá nyaui ra Pilato, bi 'yäpra nt'edi ngue da hyajpa rá do'yo ra Jesús. 44 Mi 'yøhra Pilato ngue ya xi du ra Jesús, di 'yøtho hanja. Bi zohna capita p'ɥya, bi 'yänni ngue'mø majuanı ya xi du, ogue hin'na. 45 Ra capita bi ma ngue ya xi du. Ra Pilato p'ɥya, bi unna nt'edi ra José ngue da hyaxra Jesús. 46 Nuna ra José bi dän'a n'na ra sábana ngue ra hoga ulu, ngue nu'mø bi hyajpɥ ja ra pont'i ra Jesús, da 'uennbabi rá do'yo. Mi jap'ɥ n'na ra panteón ngue xi ma nt'a'mi p'ɥ ja n'na ra 'bido, ja bi hyaxpɥ ngue bá ägui. Bi gotra goxthi conn'na ra ndødo. 47 Nuna ra Maya ngue ra mmengu Magdala 'nehna man'na ra Maya rá mamá ra José, guehya bi mähä ya ngue bi nu ha bi t'ägui.

16

Ya bi bennate ra Jesús.

1 Mi thohra pa ngue ra ts'äya, nuna ra Maya ngue ra mmengu Magdala,onna Maya rá mamá ra Jacobo,onna Salomé bi dänyo 'yεthı ya p'ɥya,

ngue da map'ua bí o rā Jesús, da cots'i. ² Mī hyaxa rā pa ndomingo rá mædi rā pa ngue rā semana, ya pøxyadi, bī map'ua bí ja rā panteón. ³ Nup'ua ja rā 'yu p'uya, dī n'yembī:

—Xiya, ¿te'o gue da hyacra do juaxpua ja rā goxthi ya?

⁴ Mī zømp'ua ja rā panteón, bī nu ngue ya n'nannī 'benna do mī juaxra goxthi, ya xi thaquī. ⁵ Mī yat'ambo, hup'ua n'na rā anxε he rá t'axca he, nī mīhrá hyo rā goxthi ngue n'yεi. Bi zu 'mø mī nu.

⁶ Pε rā anxε bi 'yembī:

—'Yo guí sūui. Dí pacā ngue guí hommī rā Jesús nunā rā mmengu Nazaret bi cuarta pont'i yø ja'i. Ya hīnjo'o ua, ya xa bennate. Damī nuui nua ha bi 'beguī. ⁷ A nuyá, nī mε ya, nī xihmī rā Bedu co 'nε'ua mī'da yø xādi ngue danī døp'ahua p'ua Galilea rā Jesús. Ja gnī nuhua p'ua tengutho bi xi'ahua m'met'o.

⁸ Mī bømmanā xøts'e ya yø xisu p'uya, n'na 'dihitho bī ma, mæde di johya, mæde i sū. Pε hīnjonni ja'i xtā xifi te xi nu, astā huaquī ngue rā ts'u.

Rā Jesús bī nyauī nā rā Maya ngue rā mmengu Magdala.

⁹ Xuditho'a ndomingo bi bennate rā Jesús. Rá mæditho bī nthēui nā rā Maya ngue rā mmengu Magdala. Guehna xi 'yøthe m'met'o ngue mī n'youi yoto yø ts'onthī. ¹⁰ Nu'a te xī nja, go guehna bī ma bá xi hmi'da yø xādi rā Jesús, porque zonī ngue tu yø mmui. ¹¹ Mī 'yøhya p'uya ngue ya xi bennate rā Jesús, 'nεi mmanna rā Maya ngue ya xī nu rā Jesús, pε hīnguī εc'εitho te sifi.

Rā Jesús mahømbī nthēui yoho yø xādi.

12 M'mɛfa p'uya, ra Jesús mahømbi nthɛui p'ua ja ra 'yu mi yoho yø xädi, manɪ map'ua ja ra hnini. Pɛ nu'a ra ora'a p'uya, bi 'yøtra Jesús ngue n'nan'yo p'ua i nɛqui. 13 Nuya yonc'ɛi ya, bi ma bá xihyø mmixädiui. Pɛ mahøn'a hingui ɛc'ɛitho yø amigo te xifi.

Ya bi nyaii gä 'dɛ'ma'da yø xädi ra Jesús.

14 Rá nɛgui p'uya, nuya 'dɛ'ma'da yø xädi ra Jesús 'darbua 'bai, sihmɛ p'ua ja n'na ra mɛxa. Ja mi dannebɛni, ya 'bäp'ua ra Jesús. Bi za p'uya, ngue hingui ɛc'ɛi 'mø mi sifi ngue ya xi bɛnnate. 15 Bi xihyø xädi te ja ngue da 'yøt'e, bi 'yɛmbi:

—A nuyá, ni mähä rá ngani nximhäi ya, gui xihma ra hoga 'da'yo hya gätho yø ja'i. 16 Nu ra ja'i da 'yɛc'ɛi ra hya 'nɛ di nxixya, guehna di nyanná te na. Pɛ nu ra ja'i hinda 'yɛc'ɛi ra hya, da ma ra castigo. 17 Nu'ua yø ja'i da 'yɛc'ɛi ra hya, da zä da 'yøtyø milagro, porque høntho da 'yäqui ngue ga fäts'i, ya da zä da 'yøthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi. 'Nɛ da zä da nya yø hya hinxä xädi. 18 Da zä di bɛntyø c'ɛya, pɛ hinte da japi. Mada zi ra 'yɛthi ngue ra ndate, pɛ hinte da japi. Da japyø 'yɛ p'ua ja yø ya yø därquɛhi, 'nɛ da zä ha hɛmbi.

Ya bi ma mahɛts'i ra Jesús.

19 Nuna ra Jesús, mi juadi bi xihyø xädi ya yø hya di 'bɛpi da 'yøt'e, bi ma mahɛts'i p'uya, i mmip'ua ja rá n'yɛi Oja. 20 Nu'ua yø xädi p'uya, bi ma ndap'ua bi zä, bi xihra hoga 'da'yo hya yø ja'i. A nu'a ra Hmu p'uya, i fäts'i ngue øtyø milagro tengutho bi xifi. Nu'mø bi nu yø ja'i yø milagro øtyø xädi ra Jesús, i haxa njuani yø ja'i ngue majuanɪ na ra hya sifi. Da ngut'atho.

Ja ua ra 'da'yo cohi bi gomi Oja yø ja'i
New Testament in Otomi, Tenango (MX:otn:Otomi,
Tenango)

copyright © 1975 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Tenango

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomí, Tenango [otn], Mexico

Copyright Information

© 1975, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Tenango

© 1975, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
dd38228d-a3b1-5d0f-91ce-4040e165ce0f